

B2664.

5934

Tanolid

Wanemrise
pait-lawa
+ TANIUS. +

1179,166

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

45423

Wanemuise
näitelawa
TARTUS. ✦

Tordid.

Perekondlik drama 3 waatuses.

Herrin Ibsen

Fõhkirud: A. Karkus.

Wanemuise näitelawa.
Januar 1911.

Osalised.

Prõua Hedene Alving, päälik
ja kammersõnna Alvingi lesk

Oswald Alving, prõua Alvingi
poeg, kunstmaaler.

Manders, õpetaja.

Engstrand, tisker

Regine Engstrand, prõua Alvingi
juures.

Fükk mängib prõua Alvingi
mõisas, lääne Norramaal, suure
fjordi läheduses.

Esimene waatus

Ruuminas aratuba Paremalt pool üks, paremal pool kaks külge-
 ust. Keset tuba ümmargune laud
 raamatute, ajalehtede ja ajakya-
 dega, laua ümber toolid Paremalt
 näht espool akna all sohva
 õmblus lauaga. Käitelawa tagu-
 mine jaagu ^{osa} natuke kitsapöoline.
 Lilleduim mis suure avandusega
 espoolse uimiga ühenduses sei-
 sab ja mille vahimised seinad
 klaasist on. Selle lilleduwa pare-
 mal pool seinas on üks, mis aida
 wiks. Klaasina läbi on tume
 fjordi ornaastik näha, mis ühetae-
 lise wihma sisse on kastetud.]
Engstrand [aia ukse pääl tema
 teine jalg on lähem, lähema jala

Saara all paars pui talid]

Régine [kellel tühi lühenastmuse kann
käes on neelab teda sisse astumast]

Régine [pool tasa] Mis sa siis tahad ?
Ara liiguta paigalt ! Sa tilgud ju
veest.

Engstrand Eks see ole jumala vih-
make laps.

Régine Sautana vehtm on see !

Engstrand Hõldeke, mis kõned need
on, Régine ! [Lonkab mõne samm
Régine lähemale] Aga mis ma
ütelda tahtsin -

Régine Ara tambu nõnda jalaga -
inimene ! Koorhäära magab ilusal

Engstrand Magab ? Müüd päise
säeva ajal ?

Régine Mis see sulle kordu läheli !

Engstrand Eila õhtu olin ma pidu-
mesel -

Régine Seda ma usun !

Engstrand Ja, mu lapsed, meie
inimesed oleme kord nõchradi.

Regine Jah, seda küll.

Engstrand - ja kuusatusi on nii palju
sin ilmas, näed sa - , aga jumala
eest, ma olen sügä tänä juba hommu-
nu wara kell pool kuus jälle omal töö

Regine Ja, ja! Müüd, aga tee, et mu-
nema saad. Mikul ei ole hümi siniga
sin seista ja rendez-vous'd pidada.

Engstrand. Mis sa ei taha pidada?

Regine. Ma ei taha et sind sin kee-
gi mäel. Kuus - mine müüd oma
teed.

Engstrand [jälle ligemale astudes]

Ah, mis ma ei lähe enne, kui si-
niga olen kõnelenud. Täna päale-
kõunat saan ma oma tööga all
koolimajas valmis ja. süs katsun,
et veel õhtuse aevulaevaga koju
saan.

Regine [pool enesle] Õnnelikku
reisi.

Engstrand. Täna väga, mu laps
näed sa, homme ennistatakse

ometi wargupain sisse ja siis on sin
muudugi jalle suur pidu jowastawa-
te jookidega, näed sa Aga keegi
ei pea üttema, et Jakob Engstrand
kuusatus tele wastu panna ei suuda
Regine Hä!

Engstrand Best homme tuleb sua
ju palju peeneid wooraid kokku
Opetaja Mandersi linnast oodatakse
ju ka

Regine See tuleb jubatana

Engstrand Kas näed! juudas ka-
ega ma temale ometi asja etteheit-
miseks ei hanna andma tead sa

Regine Aha! Mi on siis lood!

Engstrand Mis lood?

Regine [terawalt otsa waadates] Kih-
lega sa sus jalle opetaja Mandersi
sisse tahad wedada?

Engstrand Pst! Pst! Sa oled küll
wist pääst segane? Miksi opetaja
Mandersi sisse wedada? Oh ei sil-
leks on opetaja härra minu wastu

lug hää olnud - Aga mis ma sulle
ütelda tahtsin - nü sus, nagu öeldud,
ma sõidan tänase ööse jälle koju.

Regine Kuhu õnnistus on sul.

Engstrand Ja, aga ma tahan sind
ühes võtta, Regine!

Regine [väga imestades] Kind ühes?
Kis sa saad ütled?

Engstrand Ika tahan sind ühes
koju võtta, ütlen ma.

Regine Saal võid sa kaua oodata
kun sa mind ühes saad.

Engstrand Küll me näeme!

Regine Ja, selle paale võid sa kun-
del olla, et me seda näeme. Kina,
kes ma sin kammerhärri Alvingi
proua juures üles olen kasvanud,
mina, kes ma sin peaaegu nagu
oma laps? Kina peaksin sinu
juurde minema? Missugusesse
majasse? Pfu pagan!

Engstrand Tulise pihta, mis see peab
tähtsana? Sa hakkad oma isale

wastu, sina kana

Pegine [pool tasa, ilma tema pääle
waatamata]. Kas sa ei ole sagedasti
küllalt ütelnud, et ma sulle mi-
dagi korda ei lähe?

Engstrand Ah mis, ära sellest
hooli -

Pegine Kas ei ole sa mund mõnigi
korda kord läbi söimanud ja ütelnud,
ma olla üks - ? Ei done!

Engstrand Ei, jumala eest, nii halba
sõna ei ole ma ial tarvitanud.

Pegine Oo, ma tean väga hästi, mis-
sugust sõna sa oled tarvitanud.

Engstrand No jah! Aga see oli ometi
mna ainult sus, kui mul miski paas
olu - hm. Kuusatusi on nii palju sinu
ilmas, Pegine.

Pegine Üüh!

Engstrand Ja ka ainult sus, kui
sinu ema uppsakans läks. Midagi
pigi mul ometi olema mu laps,
millega teda pahandada. Sga.

asja jaoks ta lüga häa. [Ära tehes]
 Jäta mind Engstrand, jäta mind
 rahule! Mina teenisin kolm aastat
 Rosenwoldis kammerherra Alvenge
 juures, mina jah! [Kaerab] Täewa taa-
 dinene, ta ei suutnud seda ial ära
 unustada, et päalik tema teenistuse
 ajal kammerharraks nimetati

Regine. Maene ema. Sa purnased ta
 varakult küllalt surnuks

Engstrand [seutades]. No muudugi!
 Mina pean ju ikka kõiges süüdi!
Regine [ära pöörates, tase]. Muih -
 Ja siis see jalg -

Engstrand. Mis sa ütled, mu laps?

Regine. Pied de moulin

Engstrand. See on küll ingliskeel?

Regine. Jah

Engstrand. Ja see on tõsi, õppinud
 oled sa sun wäljas küll midagi ja
 seda wõib meil nüüd tarwis tulla,

Regine.

Regine [patumese raja pärast]. Mis

nõu sul õieti minuga linnas on?
Engstrand Sa võid ^{veel} küsida mis
 nõuu isal oma ainsa lapsega on?
 Kas ma pole üksi ja mahajaetud
 lesk?

Regine Ah, ära mul niusuguse kõrga
 tule. Mistavvis sa mind linna kaa-
 sa tahad?

Engstrand Noh ma ütlen sulle. Ma
 tahan nõrd midagi uut alata

Regine [müstab] Seda oled sa juba
 sagedasti katsumud, aga see on linna-
 nurga linnud.

Engstrand Jah. Aga see nõrd pead
 sa nägema, Regine! - Võtma mind
 kurnat -

Regine [jalaga vastu põrandat hüües]
 Jaha oma vandumise.

Engstrand Ja, ja! Sellepärast on
 sul Jumal teab usna õigus, mu laps
 Aga mis ma ütelda tahtsin - ma
 olen sinu tööga uue varjupaiga kallal
 kera summaarse raha tallele pannud.

Regine So? Kõh, see on ju sinule
väga häa.

Engstrand Mitte cest ka suri maal
talupoegade seas raha väljatanda
võib.

Regine Kõh ja sus?

Engstrand Ja näed sa, mul on müüd
mõte selle rahaga omdagi päale ha-
kata, mis ka maksab - ma annan
nu joogimaja meremeestele.

Regine Päh!

Engstrand Peenikene joogimaja
tead sa, mitte misugune sealant
madruste jaoks. Tuhad ja tuline -
nu omdagi kaptenite ja tüür-
meeste jaoks ja - peenikestele mi-
nustele. Saad aru?

Regine Ja saal peaksin muna - ?

Engstrand Sina peaksid kaasa
aitama - ja omdagi - Ku aruult
silma kirjaks, sa saad ometi aru? -
Kunagi paralt, raskest lood ei saa
sul olema, mu laps. Sa võid mõn

arxurat teha nagu sa tahad

Regine Ja - ja muudugi!

Engstrand. Aga naeslerahward peab igalalhes olema, see on selge nagu päew. Sest õhtuti peab nature lõbu olema - laulu, tantsu ja nõnda edasi. - Sa ära unusta, need on meremehed, kes elnameiel sõidavad [Ligemale astudes]. Nüüd ära ole rumal, Regine, ja ära seisa iseenesl tee pääl ees. Mis sinu maal sinust wõib saada? Mis kasu sinul sellest on, et armuline preua sind on õppida lasknud? Sa peada da ju uues wayupargas laste järele walwama, kuulen ma? Kas see siis sinu jaoks on? Kas sul niu wäga suur hirmu on nende sitaste wõrukaelte est emast surmiks waelwata?

Regine Ei, niu minu soovijärele siis - -
Ahh, see wõib ju veel tulla! See wõib ju
weel tulla!

Engstrand Mis wõib veel tulla?

Regine Ei, mudagi, mis senusse puutuks. On seda raha palju, mis sa sinu tallele panid?

Engstrand Mõin kokku ehk oma seitse kahemsa sada krooni.

Regine Suguigi mu halb.

Engstrand Hõakatuses juba ulatate, mu laps.

Regine Kas sa ei mõtle sellest rahast mille ka natukene anda?

Engstrand Ei, jumala eest, seda ma ei mõtle.

Regine Mitte närust uideraasurist oleksid jaoks ei taha sa mulle xinkida?

Engstrand Tule aga minuga linna, sus ei meeta ma sulle kleitid — muidugi kui tahad.

Regine Ah, mis! Kuu mul selleks hirmu oleks, sus võiksin seda oma käre pääl teha.

Engstrand Ei, Regine, esu juhtiva käre normaal kühub see palju paremini. Iha võin nüüd väikeses sadama

mulitsas paraja majakese saada,
palju raha seks tarvis eole - ja
näed sa, sellest võiks oma viisi
nii merimeeste kodu saada.

Regine Aga muna ei taha sinu
juurde tulla? Ilmul ei ole sinuga
midagi tegemist. Tee, et sa mine-
ma saad.

Engstrand Tuhad ja tuline - ega sa
kavaks minu juurde ka ei jääksgi,
mu laps Ah kahjuks mitte. Kuu sa
asult mõistlik oled. Sa oled mu-
mastel aastatel ilusaks tüdrukus
sõrgunud ja -

Regine Ja - ?

Engstrand Ei wältaks maha, tuleks
minu hiirimees, wõi koguni kap-
ten -

Regine Kusagusele ma ometi ei
läheks! Merimeestel ei oleks sarv
vrr

Engstrand Mis meil ei ole?

Regine Iha tumen merimehe, ütlen

ma. Kusugustele ei munda mehele.
Engstrand Ei ole ju ka tarvis neile
 mehele minna. Beda wõiks ju ka
 muul viisil [Usaldawalt] Fead-
 see inglane - see lütyahuga - see
 andis kolmsada taalrit - ja tema
 ei olnud ilusam, kui sina.

Regine [wihast tema poole] Kasi
 wälja.

Engstrand [taganeles] Ko-noh ega
 sa mind omeli liina ei taha?

Regine Ja muidugi! Kui sa emast
 muusi raagid, siis ma ei hooli.
 Kasi wälja, ütlen ma sulle veel kard!
 [Ajab teda auu ukse poole] Ja ära

paiguta ukse noortärra Alving -
Engstrand Kayab - ja muidugi!
 Imelik kuidas sa noortärra Alvingi
 sest hoolitsed! - [Tasa] Ohoo! Ega
 wumati see - -

Regine Wälja! Ja uttu. Sa oled
 hull inimene! Ei, mitte seda teed
 saalt tuleb õpetaja Manders - kõige

trepist kasi alla.

Engstrand [paremale poole] alla
lähem juba, ja jah. Aga väagi sõrd
selle mehega, kes saalt tuleb. Küll
see sulle juba ütles, mis laps oma esale
wõlgu on. Best mina olen sõrd ja minu
isa. Seda võin ma sulle kinnu raama-
lust näidata. [Ara, liht teise ukse mi-
da Regine avab ja pääle tema äramine-
kut kinni paneb.]

Regine [vaatab nuttu peeglisse, lehvitab
enesele rätikuga tuult vastu nägu, kohen-
dab oma kaela sidet ja talitab siis
lilledel juures jälle edasi.]

Händers [päälisküües, rehmanari kaas
vaene reuslaste rühmaga üle öla, astub
cia uksest sisse.] Tere hommikut,
naisi Engstrand.

Regine [keerab ennast rõõmsa ärevusega
ümber], oo, waata, õpetaja härra. Tere
hommikut! Kas aurulaev siis juba suu
on jõulnud?

Händers. Praegu jõudis suu [Lille-
~~suu~~]

mummi sisse astudes] Aga see vihm-iga
päev sajab - see on päris vastik

Regine [järele astudes] Põllumehele on
misugune ilm aga teine õnnistus,
õpetaja härra.

Kanders. Selle poolest on teil õigus,
mee linna inimesed mõtlemise vähe-
selle päale. [Tahab päaliskumbe ma-
ha võtta]

Regine. Tokin ma aidata - so, so, ei
kui marg see on. Ma panen te talle-
tuppa värnast ja vihmavar-
selle teen kaht ja panen kuivama.
[Lähel paremp. teisest ükselt vihma-
varju ja kumega ära]

Kanders [paneb reisitasoku ja kübera
tööli päale]

Regine [on vaheajal tuppa jõudnud]

Kanders. Ah! Päris häa on jälle uue-
all olla. Koh, sin mõisas on muudu-
gi kõik korras?

Regine. Ja tänan!

Kanders. Aga tublisti tööd homm-

seks mis?

Regine. Jah, meil on kaunikesti te-
gemist.

Manders. Leodetavasti on proua al-
ving kodus?

Regine. Ja muidugi! Proua on üle-
val. Ta valmistab noore härrale shoko-
ladi.

Manders. Ja - ütelge ometi - ma kuulsin
juba laewa purdel et Oswald koju on
tulnud?

Regine. Juba üleüha. Meie ootasime te-
da alles tänaseks.

Manders. Ma loodan priske ja terve?

Regine. Jah, tänari waga, ta on terve,
aga hirmus väsinud reisist. Mõtelge, ta
on ilma peatamata Parisist siia reisi-
nud, ma mõtlen, ta on terve tee selles-
samas rongis sõitnud. Ma arvan, ta
magab praegu natuke. Me peame selle
pärast küll pisut tasemini kõnelema.

Manders. Et oleme üsna tasa.

Regine [teentõõli laua äärde liirates]

So, võtke ometi istet, õpetaja härra
ja olge nagu kodus. [Kanders istub,
Regine seab temale jala pingikese ette]
So, kas nõnda häa on, õpetaja härra?
Kanders Tänan, väga häa! [Reginet
vaadates]. Kas heale midagi meitsi
Engstrand ma usun teeste, teie olete
meie viimast koosolemist saadik
meel kasvanud.

Regine. Teesti, õpetaja härra! Armu-
line proua ütleb ka, ma olla tuge-
wamaks läinud.

Kanders. Tugewamaks? Sõn - no ja -
võib olla - natukene - just nii nagu
paras. [Wäike wahealg]

Regine. Pean ma ehk armulise proua
kutsuma?

Kanders Tänan, tänan armas laps,
ei ole ruttu. - Koh. ütlege mulle armas
Regine, kuidas teie isa käsi sun wäl-
jas ka külb?

Regine Tänan väga, õpetaja härra,
tema käsi külb kaunis hästi.

Handers Ta käis minu juures, kui ta
võimati linnas oli.

Regine Täesti? Ta on ikka nii rõõ-
mus, kui ta õpetaja härraga kõnelda
saab.

Handers Ja tee näite teda nüüd küll
sagedasti vaatamas, armas laps?

Regine Minu-jah-seda küll, mis
palju kui aeg lubab.

Handers Kui inimene ei ole teie sa
mitte kõige tugevana, neutsi Eng-
strand. Femal on juhtivat kätt õige
waja.

Regine Ah ja-see on küll vist tõsi.

Handers Femal peaks keegi olema kes
tal armas on ja kelle sõna päale ta
midagi annab. Ta ütles mulle seda nu-
õiglaselt ära, kui ta võimati minu
pool käis.

Regine Jah, ta ütles ka mulle midagi
sellesarnast, aga ma ei tea, kas proua
Alving ilma minuta läbi saab, päalegi
just nüüd, kus meil uut wõrjupanka

jahtida tuleb. Ja siis oleks mul Alvingi
 pruust väga raske lahutada, sest ta oli
 inka nii häa minu vastu.

Handers Aga lapse kohus, mu armas
 meitsi - Muidugi peaksime selleks enne
 Alvingi Alvingi luba küsima.

Pegine Aga ma ei tea, kas see mulle
 kõlbab minu vanaduses üksiku mees-
 terahva majapidamise etteotsa astu-
 da?

Handers Kuudas? Aga armas meitsi
Engstrand sin on ometi teie omast
 isast jutt!

Pegine Ja, see võib küll olla kuid-
 jah, kui see üks häa maja ja üks
 läbi ja läbi wusakas härra oleks -

Handers Aga minu armas Pegine!

Pegine - misugune, kelle vastu ma
 lugupidamist tunnen, kelle poole
 ma üles waadata võin, kellele ma
 magu tütar oleks -

Handers Ja, aga mu armas häa laps -
Pegine Siis lähaksin ma ju üsna häa -

meelega linna. Sin maal on nii
hirmus väike ja tee teate ise õpetaja-
härra, mis see tähendab üksinda ilmas
olla. Ja ma tahan küll ütelda, et ma
usin ja sõnakuulelin olen. Kas teie ehk
ei tea sündsäl kohta minu jaoks õpe-
taja härra?

Händers Minna? Teeste mitte, - mina
ei tea.

Regine Aga eks ole, armas, armas ^{õpe} ~~õpe~~-
taja härra, tee mõllete igatahes minu
peale, kui kord -

Händers [ülesteustes] Seda ma teen,
neitsi Öngstrand.

Regine Sest kui mina -

Händers Kas te ei oleks nüüd nõnda
lahke ja kutsuksite proua Alvinge sisse.

Regine Sedamaid, õpetaja härra

[Pähe m. p. ära]

Händers [kõnnub mõne sammu taas edasi
tagasi, vaatab käsi selja peal hoides aida
astub jälle lüüa äärde, vaatab ühe raam-
mattu nimelehte ja imestab. Vaatab siis

weel teisi raamatuid] Hm! - Ah ja!

Pr. Alving [astub pahemp. unsest sisse
Tema järele tuleb Pegine, kes ahohe parem-
poolt unsest ära läheb]

Pr. Alving [ulatab pastoule kätt] Tere
tulemast, opetaja härra

Manders Tere hommikust, armuline
proua. Sin ma nüüd olen, nagu
ma lubasin.

Pr. Alving Punkti pääl, kellalöögi-ga

Manders Aga uskuge, ei olnud siuguigi
nii kerge kodust ära tulla. See hulka
komisjonisid ja ametid, mis mul ka-
las -

Pr. Alving Seda suurem lahmus teist
et te nõnda varakult tulite. Nüüd
voime arilised asjad weel enne lõu-
nat ära äändada - Aga - kus teie
asjad on?

Manders [nutte] Hm - minu asjad
on all kaupmehe juures, ma lähen
võsens sinna.

Pr. Alving [naeratust alla surudes]

Kas teid siis tõesti ka see nõud palu-
da ei saa et võsaks sua jäaksite?

Skanders Ei ei, armas pruua Alving,
ma tahan teid väga. Ma jään niiku
ennegi alla. Maadake saalt on mul
nu käepärast laeva päale saadust
Dr. Alving Kagu soovite! Aga muudu
arwan ma emeti, et meie kaks wä-
na inimest -

Skanders Ei, kuidas tee aga maljatate!
No - tee olete täna muudugi väga wõ-
mus. Esitens homme pidupäev ja siis
on teil oma Oswald jälle kodus.

Dr. Alving Jah, eks ole, misugune õnn!
Ale kahe aasta on nüüd sellest juba möö-
da, kui ta viimast korda kodus oli. Ta
lubas aga nüüd ka temens talwens siia
jääda.

Skanders So? Tõesti? See on ju temast
kuiduwaart ja lapse wus. Sest see wõib
küll palju meelitawam olla. Tomas ja
Paris elada, arwan ma.

Dr. Alving Aga sun on tal emeti oma.

ema, näete! Minu armastore poiss,
tal on veel süda oma ema jaoks.

Manders See oleks aga ka väga kurb,
kui lahusolemine ja kunsti asjadega
tegemist tegemine nii loomuliku
tundmuse suudaksivad ära surmata.

Pr. Alving Jah, teil on õigus, aga tema
juures pole selles armast kartu. Nüüd
olen ma aga uudishimuline, kas te
teid ära tunnete. Ta tuleb peaaegu alla ta
on ainult sohva peal pikali ja puh-
kab natuke. Aga võtke omegi istet,
armas õpetaja härra.

Manders Täna on väga. Teil oleks siis
praegu surmis -

Pr. Alving Aga muidugi - [Isitub
laua ääres]

Manders Hää, nüüd pange tähele -
[võtab oma reisitasku, istub proua Al-
vingi vastu, võtab taskust paberi paki
ja teeb sus laual oma paberitele ruumi]

Sin on nüüd esiters - [teist juttu tehes]
Utelge armast proua Alving, kuidas

need raamatud sina on saanud?

Pr. Alving Need raamatud? Minu loen
neid raamatuid

Kanders Misuguseid raamatuid loe-
te tee?

Pr. Alving Jah, muudugi teen ma se-
da

Kanders Kus tee sus tunnete, et seda-
sorti raamatute lugemisega paremaks
või õnnelikumaks saate?

Pr. Alving Vähemalt on mul nõnda,
nagu saaksin ma seeläbi rahuliku-
maks.

Kanders Imeline! Kuidas see võima-
lik on?

Pr. Alving Jah, ma leian neist midagi
nagu kinnitust ja seletust paljudes
asjade kohta mille üle ma ise juba
järele olen mõelnud. See'p see imeline
ongi, õpetaja härra - seiti ei seisa neis
raamatutes midagi uut, sääl seisab
ainult sees, mis maailm üleüldiselt
mõtleb ja usub. Ainult et maailm

üleildiselt selle üle selgusele ei saa
või seda enesile üles tummistada ei
taha

Manders Aga sa armas jumal! Usute
sus tee tõesti, et maailm - ?

Pr Alving Seda usun ma tõesti

Manders Aga ometi mitte meie maal,
mitte meie juures?

Pr Alving Aga muidugi! Ka meie
juures.

Manders Noh, saäl pean ma aga
ütleva -

Pr Alving Mis on teil nende raama-
tute vastu õieti ütelda?

Manders Nende vastu ütelda? Ega
tee ometi mõtle, et mina misugu-
sed sünnituse üürina hakkam?

Pr Alving Teie sõnadega tee ei
tunnegi seda, mis tee hukka mees-
tate?

Manders Ma olen küllalt nende
üle lugenud, et need mitte häaks
mita.

Pr. Alving Aga teie emese armamine-
Handers Armas proua Alving, elus
 on mõndagi juhtumisi, kus meie
 endid teiste armamiste peale pea-
 me teetama. See on juba kindel mu-
 sun muulmas ja see on häa ihis-
 saaks muudu ka meie inimlisest
 seltskonnast?

Pr. Alving Ja jah, teil võib küll õi-
 gus olla

Handers Paalegi ei salga oma sugugi, et
 misugustes raamatutes mõndagi huvitavat
 võib olla. Ja ma ei või teile ka pahaks
 panna, et teil soov on ennast nende
 väimliste töödega tutvustada, mis,
 sääl välgas suures ilmas liikumas on,
 nagu kuulda mis teie ju oma perega
 nõnda kaua lastsite ümber reisida.

Aga -

Pr. Alving Aga - ?

Handers [tasemine] Aga sellest ei väa-
 gita mitte, proua Alving. Ei ole ju
 teiste tarvis igapäevile selle üle aruanda.

mis enimene loeb ja mista nelja seina
vahel mötleb.

Pr. Alving Skuidugi mitte, selles arwami-
ses olen ka mina

Manders Kõtelge ometi ainult selle päi-
le, missugused kohused teil wayupai-
ga wastu on, selle asutuse wastu, mil-
lele teie sus põhja panite, kui teie
arwamused waimlistes asjades kogune-
teised olivad, kui praegu, - nupsalju,
kui mina seda otsustada suudan.

Pr. Alving Ja, ja - teil on täitsa õigus
Aga meie tahtsime ju wayupauga
üle -

Manders Üsna õige meie tahtsime
wayupaugast rääkida Aga - ette-
waatust armas proua Alving - Ja
nüüd hakkame arwajade kallale
[Awab ühe paki ja wõtab mõned pabe-
rid.] Käete seda sun?

Pr. Alving Dokumentid ?

Manders Kõin ja kõige paremas korras
Uskuge mind, ei olnud kerge asi,

meid õigeks ajaks kätte saada. Pidem
 nad-^{to}epoolest - otse wälja pigistu-
 ma. Ameti kohad on misugustes asja-
 des otse puulikult ettevaatlikud. Aga
 nüüd on meil kõik käes [Paberid saan-
des] Sun on kindel raamatute sisse kirju-
 tatud tunnistus selle üle et majamõis
 Solvik päämõisast - Rosinwoldist - täitsa
 on ära kuhutatud ja kõige hoonetega,
 nagu koolimaja, kooliõpetaja elukorter
 ja kirkuga waeste wõrupsaigaks mää-
 ratud ja ära antud. Ja sun on asu-
 tuse põhjusemäärused ja nende maks-
 wuse tunnistus. Kas teie ei taha neid
 waadata? [Lugedes] "Päälin Alvingi
 laste wõrupsaiga põhjuskiri."

Pr. Alving [paberid kawa aega waadates]
 Sun ta sus on?

Skanders Ma walesin nimeelt pääliku
 ja mitte kammerherra nimega,
 päälin nõlab lihtsam.

Pr. Alving Ja muudugi, just nagu
 teie arvate.

Manders Siin on hoiukassa racimat kergitud kapitali üle, mille intresidest wajuksuga ülespidamise need peawad kaetud saama.

Pr. Alving Täna wäga, aga olge nõnda lahke ja pidage see ayaajamise kergituse parust oma hoiu all.

Manders Heä meelega. Ma arwan, me jätame raha esotsa weel hoiukassasse. Protsendid ei ole küll wäga kõrged, kuue kuue ülesütlemisega meli protsenti. Kui mee edaspidi mõne häa obligatsiooni lewame - ta peaks muudugi esimene ja tingimata kindel olema - siis on aega aya üle uuesti mõnu pidada.

Pr. Alving Ja, ja, armas õpetaja härra, seda meil late tee paremini kui mina.

Manders Igatahes pean ma seda silmas - Aga nüüd weel midagi, mis ma tee käest juba ikka küsida tahtsin -

Pr Alving Ja see oleds?

Skanders Kas peavad varjupaiga
hooned tulekassas kinnitatud pea-
ma või mitte?

Pr Alving Ja - isenesest mõista pea-
rad nad kinnitatud saama

Skanders Ainult kannatust, armuline
prova. Meie peame asja ligemalt
vaatama

Pr Alving Minu terve varandus on kin-
nitatud hooned, luksus vara, vili
ja tööriistad -

Skanders Skandugi - See on mas mõisas
Peda teen ja minna ka - isenesest
mõista. Aga varjupaigaga, vaada-
ke, saäl on lugu hoopis teine see
peab ometi nõnda ütelda, ühele kõr-
gemale otstarbele pühendatud ole-
ma

Pr Alving Ja aga see -

Skanders Mis minusse puutuli
oleks mul tõeesti midagi selle vastu
kui meie endid kinnitamise läbi igas

juhtumise vastu kindlustaksime —
Pr Alving Seda arvan minna ka
Klanders - aga kuidas on suur ümber-
 kaudu rahva arvamine selles asjas.
 Seda tunnete teie muudugi paremini,
 kui mina.

Pr Alving Ihm, wahwa arvamine —
Klanders Kas on sin palju niusuguseid
 isikuid, kellel sin nõnda ütelda) kaa-
 saraakumise õigus on, niusuguseid kes
 endid tunda) pahandatud wõiksivad

Pr Alving Ja mis teie õieti kaasaraa-
 kumise õiguse all mõtlete?

Klanders Ma mõtlen kõige päält,
 kas on sin niusuguseid mehi, kellel
 nii tahts ja mõjuw seisukord on et
 nende arvamistest mitte ilma tähe-
 lepanemata mööda ei wõi minna.

Pr Alving Wististi leidub sin niusu-
 guseid, kes ehk wast endid pahan-
 datud tunneksivad olema, kui —

Klanders Koh, waadake! Linnas on
 neid terve hulk. Käituseks kõik minu

ametivenna auustajad). Kergesti võiks arvamine tekkida, nagu ei oleks ei teile ega mul õiget usaldust taevase tahtmise vastu.

Pr. Alving Aga mis teesse puutub, armas õpetaja härra teie usule omistatud Skanders ihudugi, ma tean, ma tean, - minul on selles asjas oma häa südame tunnistus, see on küll tõsi. Busgi ei suudaks meil wildakule ja kahjulisele seletusele tõket teha ja nusugune võiks wayupaiga tegemise peäle hõlpsasti taxistawalt mõjuda.

Pr. Alving. Kui teie seda kardate, siis Skanders. Ma ei wõi ka seda rääki - ja ma tahaksin peaaegu - peinlikku olekut mitte heopis nimetamata jätta, millesse mina selle läbi võiksin sattuda. Linna juhtivate ringkondades tehakse selle wayupaiga küsimusega väga palju tegemist. Osalt on ju ka wayupaik linna häärks asutatud ning lootuse järele ei aita ta mitte

wähe kaasa linna wäaste hoolerand-
mise koormat kergendada. Ja et
müüd mina teie nõuandja olen ja
asja aruist külge juhtusin, siis on küll
karta, et kadetad inimesed kõige
päält minu kallale asuwad.

Pr. Alving. Selle eest peate ennast müi-
dugi hoidma.

Manders. Kest kallale tungimistest
weel raakimata, mis teatawad lehed
ja ajakirjad kahtlemata minu wä-
st saaksiwad juhtima -

Pr. Alving. Küllalt, armas õpetaja
hanna, need põhjused on täiesti
otsustandwad.

Manders. Teie olete siis sellega nõuus,
et meie mitte ei kinnita?

Pr. Alving. Jah, jätame kinnitamata.

Manders. [ennast toolile tagasi
luestes] Kui äga müüd siisgi kord
õnnetus juhtuks? Ei wõi ju kunagi
teada - kas teie wõiksite siis seda
kahju tasuda?

Pr. Alving. Ei. Ma ütlen teile awalikult, seda ei võiks mingil juhtumisel.

Manders. Ja, - aga kas teate, proua Alving, sus võtame oieti väga suure vastutuse oma päale.

Pr. Alving. Kas arwate sus, et meie teisiti wõime?

Manders. Ei, see pole see ongi! Meie ei wõi oieti mitte teisiti. Meie ei tohi endid wõõrte otsustamise alla anda, ja meie ei tohi ka mingil tingimisel nõguduses pahandust aratada.

Pr. Alving. Tee nüw õpetaja, igatahes mitte

Manders. Ja ma arwan ta tõesti, meil wõib ometi kindel usk olla, et õnneliku suguse asutusega kaasas käib, et ta nõuqewägewama isäralise kaitse all seisab.

Pr. Alving. Loodame seda, õpetaja härra

Manders. Sus jäeb nii?

Pr. Alving. Ja muudugi.

Manders. Heää! Nagu te soovite. [Kirjutab taskuraamatusse] Nii sus - mitte minnitada.

Pr. Alving Smelin, et teie sellest as-
jast just täna väikima hankasite
Skanders. Ma tahtsin juba mitmel
korral teie käest selle kohta järele
küsida.

Pr. Alving - sest eila öösel meil saäl
peaaegu telesahtu olnud.

Skanders. Mis teie ütlete?

Pr. Alving Koh ei olnud suurt kardetaw
Tisleri töötas olnud laastud põle-
ma hakanud.

Skanders Kuis Engstrand töötak?

Pr. Alving. Jah Tema käwad raagi-
karse tihti tekkudega ettevaata-
matalt ümber.

Skanders. Jah, tal on nii palju asju
paas - nii mõnigi kuusatus. Tänu
jumalale, ta elab nüüd ometi lait-
mata eluviisi.

Pr. Alving So? Kes seda ütles?

Skanders. Ta ise kinnitas mulle
seda ja tubli töomes on ta ju ka

Pr. Alving. Oja, nii kaua, kui ta

Kaine on -

Manders. Jah, see halastamise väest mõttes. Aga ta olla oma haige jala läbi sunnitud vahest wina wõtma, ütles ta. Kuu ta wumati linnas käis, sus tegi ta mind tõesti isna pehmen's. Tä tuli minu juurde ja ei mõistnud mind küllalt tänada, et ma sun selle töö temale muretsenud ja ta nüüd ometi Peginega koos wõis olla Dr. Alving. Tema näeb Peginet aga isna häwa.

Manders. O, susgi, ta räägib Peginega iga päew, seda ütles ta mulle ise Dr. Alving. Ka ja - wõib olla.

Manders. Tä tunneb väga hästi, et tal needagi waja on, kes teda tagasi hoolda wõiks, kui kuisatus tuleb. See ongi Jakob Engstrandi juures nõnda liigutaw, et ta nü abita iseenese päale kaebama tuleb ja oma nõrkused üles tunnistab. Kuu ta wumati minu juurde käis ja mulle ütles - ütlege proua

Alving, kui see nüüd tema südame
soov oleks Reginet jälle oma juurde
saada - ?

Pr. Alving [vuttu ülestõustes] Reginet?
Handers Suis ei tohiks teie seda mitte
keeldu.

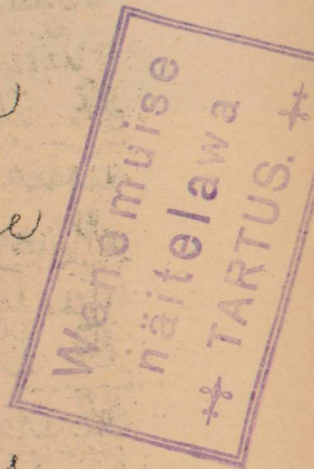
Pr. Alving Seda keelan ma igatahes
Paalegi - Regine saab ometi koha
vayupaigas.

Handers. Aga mõtelge ometi, ta
on ju tema isa -

Pr. Alving. Ah, ma tean küll kõige
paremine, missugune isa ta oli
ei, mina ei luba Reginet ilmasgi
tema juurde tagasi.

Handers [ülestõustes] Aga armas
preua Alving, ärge ometi koha
nõnda ägedaks saage. See on tõesti
kurib kui valesti teie Bengstrandist
mõllete. Teie olite ju päris ehmata-
mid -

Pr. Alving. Üks kõik. Mina olen
Regine enese juurde võtnud ja

minujuurde ta jäab. [Kuulatab] Tst!
 Armas õpetaja jätame selle jutu
 katki. [Rõõmust käreval pulgel]
 Kas kuulete! Saäl tuleb Oswald tre-
 pist alla; nüüd mõtleme ainult
 tema peäle.

Oswald Alving [kergeks kuues, kübar käes,
 tuleb pahem poolt uksest jäab ukse
 kõrvale seisma. Ta suitsutab suurt pipru]

Ah, palun wabandada ma arwasin et
 kontoris olete. [Ligemale astudes] Tere
 hommikut, õpetaja härra!

Handers [vaatab Oswaldi peäle] Ah!

See on aya isearalik -

P. Alving Koh - mis teie ütlete selle kohta
 saäl, õpetaja Handers?

Handers. Ma ütlen - ma ütlen - aga
 kas see sus tõesti - ?

Oswald Jah! See on tõesti arakadu-
 mid poeg, härra õpetaja

Handers Aga minu armas noor sõber -

Oswald. Na olgu sus koju tagasi tul-
 mid poeg.

Pr Alving Oswald mõtleb selle päale, kuidas tere enam ajal mu väga selle vastu võite, et tema maalyaks hakkas.

Skanders. Jah, inimese silmale võib mõnigi samm kardetaw paista, mis pärast sügü - [Oswaldi näht raputades] Na, tere tulemast, tere tulemast!

Minu armas Oswald. Na tohin teid ometi veel nõnda nimetada?

Oswald Ja kuidas te mind muudu tahate nimetada?

Skanders. Plus. Mis ma ütelda tahtsin, minu armas Oswald - ärge mitte seda arvake, et ma kunstniku seisust tingimata hukka mõistan. Na usun, et ka selles seisuses leid küllalt on, kes oma sisemise inimese jõuavad puhta hoida.

Oswald. Loodetawasti!

Pr Alving [rõõmust särades] Ilinc tunnen üht, kes niuhasti oma sisemise,

kuu ka wälamise inimise rikkumata
 en hoidnud. Sun näete teda, õpe-
 taja härra.

Oswald [toast läbi minnes] Ja, ja,
 armas ema - jätu pääle.

Manders Muidugi mäista - seda ei
 saa salata - See olite umale
 ka juba häa nime teinud. Ajalehesid
 kõnelesinad teist tihti ja väga
 kiitvas mõttes. Ja see tähendab - mõn-
 nest ajast saadik näitab see nagu
 naturiline waineks jäämis olema.

Oswald [lilled juures]. Ma ei lohtunud
 wimasel ajal enam mu palju ma-
 lida.

Pr. Alving Kunstnik peab ometi ka
 wahel puhkama.

Manders Seda wain ma armata
 Saäl valmistatakse ennast seis-
 ette ja kegutakse tahtsa kuu jaoks.

Oswald Ja - ema, kas me warsti
 ei saa?

Pr. Alving Warsti, warsti, mu poeg.

Fanni jumalale, soõgus on tal veel
Klanders. Ja tuban maitsel talle see
Oswald kka luidsin üleval isa piibu, ja
 sääl -

Klanders Aha, seep see olegi -

Pr Alving Mis?

Klanders Kuu Oswald pup sues trippa
 astus sus tuli mulle ette, nagu näeksin
 oma tema isa elusalt oma ees

Oswald So täiesti?

Pr Alving Kuidas te seda võite ütelda?

Oswald on omegi tüütsa minu nagu!

Klanders Väga võimalik, aga tal on
 huulte ümber midagi mis kaarepäält
 tema isa meelde tuletab - vähemalt
 nüüd, kui ta suutses tab.

Pr Alving Mitte sugugi. Oswaldil on
 minu arust ennem midagi preestrust
 suu ümber.

Klanders O ja! O ja! Kõik mul minu
 ametiühend on ka samane jөө

Pr Alving Aga nüüd pane piip ära,
 armas poiss, mina ei tahaks sinu

tubaka suitsu.

Oswald. Häämeelega [Punel püüu kõr-
wale]. Ma tahtsin teda ainult proo-
wida, sest pauskesena suitsetasin ma
kord teda.

Pr Alving Sina?

Oswald Jah, ma olen alles üsna väikene
Aga mul on veel meeles ühel öhtul
läksin ma isa juurde tuppa ja ta
oli nii lustlik ja rõõmus -

Pr Alving Ah, mitte midagi ei võin sa
sest ajast teada.

Oswald. Susse ma mäletan selgesti,
kuidas ta mind põlve päale võttis
ja püüest suitsetada lasus. „Suitseta
peiss“, ütles ta, „suitseta tublisti, jõmp-
sikas“ ja ma suitsetasin mis aga jõudsin,
kuni ma tundsin, et ma ära sahvatasin
ja mul hugi tilgad otsaesise päale tuli-
wad ja sus naerus isa kõigest jõust -

Manders See on aga väga isärikas -

Pr Alving Armas sõber! Seda on Oswald
ainult ünes näinud.

Oswald Ei, ema, ma ei ole seda no-
guni mitte unes näinud. Sest sus-
kas sa seda enam ei mäleta? Tulev
surasse ja vurd mind laste tupp-
pa. Sääb kannas mul süda pöö-
ritama ja ma nägin, kuidas see
mutsid. - Kas isa sagedasti sar-
naseid tempuseid tegi?

Skanders. Oma noorespõlves oli ta
väga eluvõimus mees -

Oswald Ja on sügü mupalju tei-
med sun ilmas. Mupalju hääd
ja kasulikku, ja selle juures ei
elanud ta sugugi vanaks.

Skanders. Jah, teie olete temalt tubli
ning auusa mehe nime pärinud,
minu annas Oswald. Ja ma
loodan, et see teile tagasihüta -
- jaks on -

Oswald Kui peaks see küll olema -
ja muidugi.

Skanders. Sgatahes oli see teist elus, et
teie oma isa auupäivaks koju tulite.

Oswald. Koh, see on omelti kõrge vähem,
mis ma isa mälestusesks teha väsim

Pr. Alving. Ja et ta müid nõnda kauaks
koju jääb, see on temast veel kõrge ilu-
sam.

Manders. Ma kuulen, teel on minu
terveys talveks koju jääda?

Oswald. Ma jään teadmatus ajas
sisa. Ah, on ju nõnda ilus jälle kodu-
olla.

Pr. Alving [rõõmsalt] Ja, eks ole, mu
poeg

Manders [Oswaldi osavõtlikult waa-
dates] See lütsite ju nõnda wära-
kult laia maailma - minu armast
Oswald

Oswald. O ja! Kõnneord mõtlen ma
see ehk liiga wära ü olnud.

Pr. Alving. Ah, mitte sugugi. See võib
pisukele poisile ainult häa olla, pää-
legi, kui ta armast poeg on. Kusugune
ei pea mitte isa ja ema juures kinkitama
ja ennast ära hellitada laskma.

Klanders Selle küsimuse üle võiks väga vaielda, proua Alving. Isamaja on ja jääb ikka lapsele kõige paremaks eluajaks.

Oswald Säär olen ma õpetaja härraga täiesti ühes meenus.

Klanders Nägime ainult oma enese peega. Ja me võime tema juuresolekul selle üle väga hästi rääkida. Missugused tagajärjed olivad sellel teemal jaoks. Ja on oma 26-27 aastat vana, aga õiget aedu ei pole tema veel võinud tundma õppida.

Oswald Palun vabandada, õpetaja härra - aga siin eksite teie väga!

Klanders So? Ma arvan, et te ainult kunstnike üngkondadega läbi käsite.

Oswald Ku see ka oli.

Klanders Ja suuremalt osalt veel nooremate kunstnikega.

Oswald Ka ja!

Klanders. Kina arvasin ometi, et neil inimestel suuremalt jaolt, varandus puudub, et omale perekonda ja ja kodukollet saetada.

Oswald. Nende seas on neid, kellel raha ei ole, et abi lusse heita.

Klanders. Koh, seda ma just arvasin.

Oswald. Sellest hoolimata võib neil ometi ikka oma kodu olla. Ja ühel ja teisel on ka, päälegi sagedasti väga korralik ja mõnus kodu.

P. Alving [kuulab põnevusega, nimitab vahel pead, kuid vaikib]

Klanders. Aga ma ei väagi ju peissimehe majapidamisest, mina mõistan kodu all perekonna kodu, kus mees oma naese ja lastega elab.

Oswald. Jah. Ehk oma lastega ja nende emaga.

Klanders [ehmatas ja lööb käed kokku]

Aga - sina halastaja -

Oswald. Koh?

Klanders. Koos elab oma laste ja emaga.

Oswald Jah, oleks see ehk soovitatavam kui ta oma laste emast midagi ei hooliks?

Klanders Ah siis ebasaaduslistest ühendustest kõnelete teie. Nõnda nimetatud waba abieludest!

Oswald Iha ei ole talgi midagi wabat nende inimeste kooselamises tahelpannud.

Klanders. Aga kuidas on see üleüldse võimalik, et üks - wõi pisutgi wusakas noormees ehk noor naes terahwas enast nõnda unustada ja samasil wusil elada wõib - awalekulit teiste silma all!

Oswald. Ja mis peavad nad siis tegema? Waene noor kunstnik ja waene noor tüdruk - abielusse heitmine maksab raha. Mis peavad nad siis tegema?

Klanders. Mis nad tegema peavad? Ja harra Alving, seda tahan ma teile ütelda, mis nad tegema peavad.

Kad olksivad hakatusest päale
 üks teisest cemale hoidma pidanud,
 seda olksivad nad pidanud.

Oswald Selle nõuuga ei jõua tee
 noorte armastajate ja keevavareliste
 inimeste juures kaugale.

Pr. Alving Ei, sellega ei jõua teie
 kaugale.

Handers ^[edast] ja et valitsus sellesarnast
 sallib. Et misugune lugu terve maad-
 ilma silma all sündida võib! [Pr.
Alvingile]. Kas ei olnud mul niid
 põhjust, teie poja pärast tõsiselt mu-
 retseda? Selles ringkonnas, kus kolwa-
 tus wayamata luhtab ja teataval
 viisil eigers mõistmist leiab -

Oswald Ma tahan teile midagi ütli-
 da, opetaja härra. Minna olen kor-
 ralikult iga pühapäew külaline mit-
 mes samases vooresetas kodus.

Handers Ja meel pühapäeval!

Oswald Ja, sest siis peab ometi lõbusta-
 ma. Sialgi ei ole ma sääl üht kōlb-

mata sõna kuulnud ja veel vähem olen ma midagi sellesarnast näinud, mida kombusetaks võiks nimetada. Ei, aga kas teate, kus ja millal ma kunstnikele üngkondades kõlvatust leidsin?

Skanders. Jumal tänatud, ei!

Oswald. Sus olen ma nii vaba ja ütlen seda teile. Ma leidsin seda siis, kui keegi meie eskuulistest abielumeestest ja perekonna isadest Parisi tuli, et sääl oma käe pääl püsut ümber vaadata - ja sus meie kunstnikele seda aia näitas, meid meie lihtsates kortsides üles otsida.

Sääl võisime meie midagi õppida. Need härrad teadsivad meie asjadest ja kohtadest kõnelda, millest meie undgi ei mõistnud näha.

Skanders. Mis? Teie tahate ütelda, et meie maa auruväärne mehed sääl wäljas -

Oswald. Kas teie sus ilmasgi ei ole

kuulnud, kuidas need auuväärts
mehed käsnawa rõlvatuse üle väljas-
maal kaebasivad, kui nad jälle
koju tagasi tulwad.

Handers ja muidugi -

Pr. Alving Seda olen mina ka kuul-
nud.

Oswald Heid võib sõna päält uskuda -
- nende seas on asjatundjaid mehi -

[Pääle käte wahela surudes] Ah, see siis
ilendaw ja waba elu sääl väljas - et
teda nii roojastatakse!

Pr. Alving Sa ei pea ennast nõnda
antama, Oswald, see ei ole sulle häa.

Oswald Sul on õigus, ema, see ei ole
mitte häa. See pagana wäsimus, näed
sa. ja nüüd lähem ma enne sööki
weel pisut jalutama. - Wabandage
õpetaja harra, aga ma ei suutnud
ennast walitseda. [Ara läbi teise
ukse paremat kätt.]

Pr. Alving Ah, maene peiss!

Handers Jah, nii tohute te küll ütelda.

Sis murekaugel on lugu temaga! -

Pr. Alving [vaatleb teda vaiksides]

Skanders [edasi tagasi käes] Ja
ise nimetus ennast äranadunud peajaks
Jah, - kahjurs - kahjurs.

Pr. Alving [vaatleb teda ikka veel]

Skanders. Ja mis ütlete teie kõige
selle kohta?

Pr. Alving. Minna ütlen, et Oswaldel
sõna sõnalt ei ole.

Skanders [seisema jäädes] Õigus? Õigus?
Mis-õiguste põhjused?

Pr. Alving. Sinu oma ümsilduses jõud-
sin ma nii kaugelt, et misama
mõtlema hakkasin õpetaja härra
Minul puudus ainult julgus omandest
asjadest kõnelda. Kuid aga, nüüd
peab minu poeg minu eest kõnele-
ma.

Skanders. Prova Alving, teie olete
kahjatsenise väärt naisterahvas
Aga nüüd tahan ma teiega ühe
tõsise sõna kõnelda. Mitte teie

nõuandja ja arjuhatajas, mitte teie ja
 teie õndsas abikaasas nõureca sõber
 ei seisa praegu teie ees, vaid praester-
 nõnda nagu ta teie elu kõige raske-
 mal eksitunnul teie ees seisis.

Pr. Alving. Ja mis on praestul minule
 ütelda?

Skanders. Kõige peält tahan ma
 teie mälestust raputada; proua Al-
 ving. Praegune silmapilk on sellise
 otse kohane. Homme en teie abikaasa
 surmapäevast kümme aastat möö-
 da. homme ennistame asutuse
 kadum kuuks sisse, homme kõne-
 len mina suure kuuljate hulgal,
 täna aga tahan ma teile üksi
 kõnelda.

Pr. Alving Hää õpetaja, kõnelege

Skanders. Kas teie mäletate et teie wal-
 walt aastase abielu järele kristiku
 kaldaksisite? Et teie kodu ja molda
 maha jätsite, oma mehe juurest ära
 põgenesite. - Ja, proua Alving, põge-

nesite, põgenesite, ning tõkusite
 tema juurde tagasi minna, niivõga
 ta na teid palus?

Pr. Alving Kas te ära olete unetanud
 kui pürite õnnetu ma emmast sel
 esimesel aastal tundsin?

Manders. See just on see päris vastuhak-
 kamise vaim meie sees, et ikka ainult
 õnne nõuame sin elus. Missugune
 õigus on meil inimestel õnne peäle?

Ei, proua Alving, meie peame oma
 kohust täitma! Ja teie kohus oli truu-
 selle mehe juures kuni ära kannatada,
 keda teie kind olite valinud ja kel-
 lega teid püha side ühendas.

Pr. Alving. Teie teate väga hästi, mis-
 sugust kõlvatumat elu Alving sel
 ajal elas?

Manders. Ma tean küll, mis tema
 üle ronneldi ja otse minna olen väima-
 ne, kes tema noorepõlve eluviisi
 haans kiidab, niivõrd need jutud
 tõega kokku käivad. Aga abi elu-

naene ei ole mitte oma mehe kohtu-
 onäistjaks seatud. Teie kohus oleks olnud
 alandlikult seda risti kandma mis
 kõrgem tahtmine kind teile oli püäle
 pannud. Selle vastu aga viskasite
 teie vastu harkates selle risti enesest
 eemale, laksite eksija juurest ära, kel-
 lele te teeks oleks pidanud olema pa-
 nite oma häa nime ja lugupidami-
 se mängu püäle ja olite valmis ka
teiste inimeste hääd kuulsust hävi-
 tama.

Dr. Alving. Teiste? Uhe teise arvate te
 emeti küll?

Manders. See oli kuulmata hoolimata
 teist seekord minu juurest pelgupaika
 otsida.

Dr. Alving. Oma hingekayase ja maja-
 sõbra juurest?

Manders. Just sellepärast - ja tänage
 oma jumalat, et minul seekord tarvi-
 line mehe-kindlus oli, et ma teid
 teie meeletumast plaanist päästsin.

ja et mul antud oli teid kohuse tee-
le ja teie laulatatud mehe majasse
tagasi wia.

Pr. Alving. Jah, Skanders Teesti, see
oli teie tegu.

Skanders. Mikina olin ainult mõned
tõnnist kõrgema kütse ja - ütlege
ise, kas ei olnud see, et ma teid
kohusele ja sõnakuulmisele juhtisin
teile õnneks ja õnnistuseks terve
eluaja? Kas ei tulnud nõnda nagu
ma ette kuulutasin? Kas ei harkka-
nud Alving sest saadik uut, mõist-
likku elu elama, nagu auresa me-
he kohus? Kas ei elanud ta sest saadik
armastuses ja ilmbaitmata Teiega
oma elu otsani? Kas ei saanud ta
oma terve ümbriuse häategyaks ja
kas ei tõmbanud ta teid seega nagu
üles enese juurde, nii et te aega-
mööda tema kaastööliseks saite
kõigi tema ettevõtete juures? Ja pää-
legi wäl tiibiks kaastööliseks.

O, ma tean seda pr. Alving, seda riiv-
tust ei meela ma teile - Aga niid tu-
len ma teise suure eksisammu juurde
teie elus.

Pr. Alving. Mis teie sellega tahate üteli-
da?

Kanders. Nõnda, nagu teie nõrd oma
abikaasa kohuseid ära salgasite nõn-
da salgasite teie pärast oma emal ko-
hused ära.

Pr. Alving. Ah - !

Kanders. Semeelsuse waim on õnnetult
teie üle terve eluaja walitsenud. Teie
terve püüdmine sihtis sunduseta ja sea-
dusest waba elu poole. Iga kütke oli
teil wäljakannatamata. Mis teile isal
elus raskeks läks, seda wiskasite teie
hoolimata ja ilma südametunnistu-
seta kõrwale, nagu koorma millega
teha wõisite, mis tahtsite. Teile ei meel-
dinud enam abikaasa olla - ja
teie jooksite mehe juurest ära - Teil
oli tülinaks ema olla ja teie saatsite

oma lapse ära wälja wõõrale maale.
Pr. Alving Jah, see on tüsi, seda tein
 ma.

Skanders Ja sellepärast olete niid
 oma poja wõõras

Pr. Alving Ei, ei, seda ei ole ma mitte

Skanders Teie olete seda, teie peate
 seda olema. Ja kuidas on ta teie
 juurde tagasi tulnud! Skõtelge wä-
 ga järel proua Alving! Oma abikaas-
 sa wastu eksisite teie raskesti - seda
 tunnistate sellega tõeks, et te temale
 sääl all mälestuse samba asutate
 Kuid tundke aya ka ära, kuidas teie
 oma poja wastu olete eksinud! Ehk
 on weel aeg teda tema eksituse teilt
 päästa. Pöörake ise ümber teata-
 ge seda tema sees, mida ~~tema~~
 ehk weel emeti toetada saab. Sest
 [ületoetatud sõrmega] teesli, proua
 Alving, teie olete süüst noormatud
 ema! Seda teile ütelda peidin
 ma oma kohuseks [Pikem waheaq]

Pr. Alving [pirrkamusi ja enese üle
walitsedes]. Teie kõnelesite mind õpe-
taja härra ja homme kõnelete teie
minu mehe mälestuseks awalikult.
Mina ei kõnele homme mitte. Aga
täna tahan ma teiega naturaalselt
kõnelda, just nii, nagu teie minuga
kõnelesite.

Manders. Skuidugi. Te tahate ennast
wabandada -

Pr. Alving. Ei, ma tahan ainult jutus-
tada.

Manders. Koh - ?

Pr. Alving. Mis teie siin praegu minust
minu mehest ja meie abielust rää-
kisite, pääle selle kui teie mind, na-
gu teie ütlete - jälle minni kohuse
teie tagasi olite juhtunud - seda kõne
ei tea teie ju sugugi mitte ise oma
tähelepanemisest. Sellest silmapil-
gust saadik ei tõstnud teie meie küla-
line ja igapäewane majasõber enam

jalga üle meie läve.

Skanders. Teie ja teie abikaasa asusite juurasti päale selle maale elama.

Pr. Alving. Ja! Ja nõnda kaua, kui minu mees elas, ei tulnud teie meid kardagi vaatama. Alles ärulised põhused sundisivad teid mind vaatama tulema, kus teil ommelt omi- nuga varupaiga asjus tegemist tuli.

Skanders [tasa ja kindlusega] Hele- me - kui see etteheide peab olema siis joulun oma teid ometi mõelda.

Pr. Alving - mis teie oma seltskond- lise seisukohale võlgu olite, ja muu- dugi. Ja päale selle, et minna ärar- jooksmud naene olin. Misuguste hoo- limata naeste vastu ei või küllalt tagasihoidlik olla.

Skanders. Armas preua Alving, see on nii pürita liialdus -

Pr. Alving. Ja, ja, ja, - Võib küll olla ka tahtsin ka ainult seda ütelda, et teie ernast minu abielu üle

Asustamisel ainult selle peäle
toetate, mis selle üle avalikult lausa-
li kanti

Skanders. Skudugi - aga mis edasi?

P. Alving. Aga nüüd, Skanders, nüüd
tahan ma teile tätt ütelda. Ma
töötasin enesele nõud et teie seda
teada peate saama. Teie üksi.

Skanders. Ja mis on siis see tõde?

P. Alving. Tõde on see, et minu mees
just misama rõlvatumalt suri, na-
gu ta mõis oma päevad elas.

Skanders [teolise tuge otsides] Mis te
ütlete?

P. Alving Ühensateistkümnne aastase
abielu järel - vähemalt oma himu-
des - nagu sel ajal, enne. misama
liiderlikult ja rõlvatumalt - vähemalt
oma himudes - nagu sel ajal, enne
kui teie meid laulatasite

Skanders. Ja neid nooruse eksimisi - vast
matumene liiga vaba elu - ütlemine üla-
elu, kui te tahate, seda nimetate, teie

kõlvatumaks liiderlikuks eluks.

Pr. Alving Kõnda nimetas seda meie
maja arst.

Handers. Kuid ei mõista ma teid
tõesti mitte.

Pr. Alving. Ei ole ka tarvis.

Handers. Ihu pää on nagu segane
See terve abielu - see terve paari -
kümmne aastane kooselamine terve
mehega, poleks muud midagi olnud,
kui päält kinni kaetud karistik.

Pr. Alving. Ei muud midagi. Kuid
teate seda.

Handers. Seda - seda võin ma vae-
valt enesele ette kujutada. - Ma ei
süüda sellest aru saada - ei süüda
kusagilt kinni hankata. Kuidas oli
see siis võimalik, et - ? Kuidas võis
see saladuseks jääda - ?

Pr. Alving. Just selle eest mõtlesingi
ma vahelpidamata, päevast päeva
kui Oswald sündis, siis näis, nagu muu-
taks lugu Alvingiga paremaks. Aga

see ei oestnud aqua. Ja siis pedin ma
ju kahe kordselt ~~võitlema~~ - võitlema du
ja surma päale, et keegi ei märkaks,
missugune inimene minu lapse isa
oli. Ja teie teate ju ka, kuidas Alving
südamed omale võitis. Igauks uskus
temast ainult hääd. Ja oli üks nendest
inimestest, kelle nimi nende du alla
ei kannata. Aga nüüd, Skanders - ka
seda peate teie teadma - nüüd tuli
see kõige suurem surjatus.

Skanders. Veel suurem surjatus!

Pr. Alving. Ika pigistasin silmad ken-
ni ehk ma küll teadsin, mis kodust
esmal sündis. Kui aga siis rõlvatus
meie endi nelja senna wahel tungis -

Skanders. Mis te ütlete! Sina!

Pr. Alving. Jah, sina meie omma majuse.
[Soogitua ukse poole näidates]. Saäl
soogituas märkasin ma seda kõige
enne. Iku oli saäl sees midagi tege-
mist ja üks oli praorsile. Saäl kuul-
sin ma, kuidas meie toatüdruk aias

veega tüppsa tuli, et lillesid rasta -

Handers. Koh, ja - ?

Pr. Alving. Warsti päale selle kuulsin
oma ka Alvingit tulema. Ma kuul-
sin, kuidas ta tüdrukule midagi
taskesti ütles. Ja siis kuulsin ma
- [ühikese naeruga]. Oh, veel täna
kõlab see südant lõhestavalt ja emeti-
ka naeruvääriliselt mu kõrvus -

Ma kuulsin kuidas minu oma tüd-
ruk sosistas. Laske mind lahti kam-
merhärna, jätke mind rahule!

Handers. Kõiksugune hunkamõistmi-
seväärne kergemeelsus temast. Sest
muud see ju küll ei olnud, kui ker-
gemeelsus, proua Alving, uskuge
mind.

Pr. Alving. Ma sain warsti teada,
mis ma uskuma pidin. Kammer-
härna sai tüdruku niikaugele - ja
sellel ühendusel oli tagajärg, õpetaja
härna.

Handers [nagu kiwistatud]. Ja

see keisr sündis sin selles majas? Sil-
les majas?

Pr Alving. Ma olin selles palju
ara kannatanud. Et teda õhtutel- ja
öösetel - kodu heida, sellens pidin
oma äärmal tema toas talle ta salalis-
tel joomistel seltsilises olema. Sääal
pidin oma temaga nelja silma all
istuma, pidin temaga kokku lööma
ja ühes jooma, pidin tema habituid,
mõistusetä ronesid pääalt kuulama,
pidin temaga käsitsi võitlema, et
teda wõddisse wiia -

Skanders [põrutatult]. Ja keisre seda
suutsite teie arakannatada?!

Pr Alving. Ma kannatasin seda ju oma
rääkese poja pärast. Aga kui siis see
wumane habitegu juurde tuli, kui
onu oma temija tüdruk - ; sääal wandu-
sin oma enesele: asjal peab lõpp olema
ja siis wõtsin ma walitsuse ohjad
enese kätte - täiesti nii hästi tema,
kui kõige muu üle.

Sest nüüd vaadake oli mul ju sõ-
 jariist tema vastu; ta ei julgenud
 nitsutada. See oli see aeg, kus ma
 Oswaldi saatsin kodust ära. Ta oli
 juba ligi seitse aastat vana ja harr-
 kas lapse musil tähelepanema, küsi-
 ma ja pärima. Seda ei suutnud ma
 ära kannatada, Skanders. Minu
 meelest oli, nagu peaks juba õhku,
 mis selles roojas talud majas sisse
 hingas, teda ära rihvitama. See
 oli see põhjus, mis pärast ma ta ära
 andsin. - - ja nüüd saate te ka
 aru, mis pärast Oswald oma jalga
 seni koju ei lohtunud pista, kuni ta
 isa elas. Üksgi inimese hing ei aima,
 mis see mul maksis.

Skanders. Teie olete tõesti tundra saa-
 nud, mis elu on

Po Alving. Ma poleks seda ka talgi
 ära kanda suutnud, kui mitte mi-
 nu töö ei oleks olnud. Ja ma to-
 hin küll ütelda, et ma tööd olen

teinud. Meie maaade laiendamine
 kõin parandused, kõin ajakohased
 sisse seeded, mille eest Alving kuta
 sai - arwate te wast, et temal selle
 jaoks ette wõtmist oli? Femal, kes
 päewad otsa sohwa pääl lammas ja
 iht wana adressi kalendrit luges. - Si!
 Nüüd tahan ma teile ka weel seda
 arwitelda: mina olin see, kes teda ta-
 ga rihutas - kui tal mõni selgem sil-
 mapilk oli; mina olin see, kelle
 kanda kõin koorem jäi, kui ta siis
 jälle oma kõlwatusesse tagasi sattus,
 wõi wiletsuses kokku langes.

Skanders. Ja niisuguse mehe mäles-
 tust auustate teie oma asutusega
Pr. Alving Sääl näete teie kurja süda-
 metunnistuse wõimu!

Skanders. Kurja? - Kuudas te seda ar-
 wate?

Pr. Alving. Minul oli ikka see hirm
 nagu wõiks tõde ükskord päewawal-
 geli tulla ja uskumist leida. Selle-

pärast pidi see varjupaik teataval
 viisil niisugused jutud ärasumbuta-
 ma ja iga kahtluse ära lüüdma.

Skanders. See on teil vistist korda
 käinud, proua Alving.

Pr. Alving. Siis oli mul selle juures ka
 üks teine põhjus. Ma ei tahtnud mitte,
 et Oswald, minu armas poiss, oma isalt
 ka vähematgi päriks.

Skanders. Siis Alvingi varandusest on-?

Pr. Alving. Jah. Need summad, mis
 ma aast aastalt varjupaiga hääks
 andsin, teevad just nõnda palju
 wälja, ma olen kõin hoolsalt wälja-
 uhkendanud kui see summa suur
 oli, mis leitenant Alvingi omal ajal
 ihaldamise wäärusis eks parturis tegi.

Skanders. Ma mõistan teid -

Pr. Alving. See oli ostusumma. Minna
 ei traha mitte, et sellest rahast mi-
 dagi minu poja käte külge saaks.
 Minu poeg peab kõin minu käest

saama - seda ta peab.

|| Oswald [tuleb teisest uksest ilma päälis-
kuuta ja kübarata.]

Dr. Alving [Oswaldile vastu tötates.]

Juba jälle tagasi, mu armas poiss?

Oswald. Jah. Mis sääl väljas sulle iga-
wese vihmaga pääle hakata. Aga ma
kuulsin, et meie warsti soome See
on tubli!

Regine [tuleb söögitoast pariga.] Siin
on üks park armulise prociate [Annab
pari proua Alvingile.]

Dr. Alving [Kandersile.] Mist laulu lehed
hemseks pidupäevaks.

Kanders. Hei -

Regine. Sõuk on ka laual.

Dr. Alving. Heä küll meie tuleme kohe,
ma tahan ainult veel - [avab pari.]

Regine [Oswaldile]. Soovivad härra
Alving punast või valget portveini
lauale.

Oswald. Mõlemaid, neiu Konstrand,
mõlemaid!

71

Regine Psien! Waga hää, härra Al-
ving! [Lähele söögituspaale]

Aswald: Iha lähem parem ja aitam
teda pudelid lahti teha - [Lähele
söögituspaale, mille ukse ta praoviksile
jätab.]

Pr. Alving [on pari lahti teinud]. Usna
õige, õpetaja härra, pidu laulud
Skanders [näsi risti pannes]. Kuidas
oma hõmme võmsa südamega oma
pidukõne pean pidama, seda -

Pr. Alving. Küllap te sellega valmis
saate.

Skanders [ettevaatlikult söögitoa
ukse poole vaadates]. Ja, Pahan-
dus ei tohi kuidagi asja anda.

Pr. Alving. Ei. Aga siis on ka üks-
kord see pikk inetu kommetimäng
otsas. Ülehõmest peale peab minu
jaks nii olema, nagu ei oleks Al-
ving ilmasgi sinu majas elanud.
Kedagi teist ei tohi sinu olla, kui
minu poiss ja ta ema.

[Söögitoas kukkus tool ümber ja
kuulub Regine hääl]

Regine [kuuldavalt sosistades] Aga
Oswald! Sa oled küll hull! Lase
mind lahti!

Pr. Alving [hirmunult kukkumängedes]

Ah! [Sa vahib nagu eluta sirna poole,
kus Oswald rõhob ja trallitab. Pudelili
lahti kerkimist on kuulda]

Manders [väga pahaselt]. Mis siis see
on? Mis saäl on, proua Alving?

Pr. Alving [peaaegu ilma häälata]

Fondid! Lilleda paar käib kodus!

Manders. Mis te ütlete! Regine - ? -

Tema on - -

Pr. Alving. Jah! Tulge. Mitte sõna - -!

[Stannab õpetaja käe alt rinni ja
wangub söögitoa poole]

[Esine]

Teine vaatus.

Seesama tuba Wäljas lasub vihma -
meudu vaselt maanoha pääl.

Skanders ja pr. Alving [tulevad söögitoast
wälja]

Pr. Alving [alles unse wahel. Söögituup-
pa tagasi hiiudes]. Kas ei tule ühes,
Oswald?

Oswald [söögitoast]. Ei, ma tänan.
Ika tahansin natukeseks kõndima
minna.

Pr. Alving. Jah, tee seda. Iku on pi-
sut paremaks läinud [Paneb söögi-
toa unse kinni, lähel eestoa unse
juurde]. Regine!

Regine [wäljast]. Armuline proua!

Pr. Alving. Mine alla triikimise tuppa
ja aita säääl waninute tegemise juures.

Regine. Jameidugi, armuline proua
Dr. Alving [vaatab, et Regine ära on
 läinud, paneb siis ukse kinni] Aga
 Oswald meid sinna tuppa ei kuule?

Dr. Alving. Kinnise ukse taha küll mitte
Päälegi lähel ta ju nõndima.

Skanders. Minu pää on alles pärs uina-
 ne. Ma ei saa aru, kuidas ma ära
 üht suutaigi sest häast söögist suust
 alla sain.

Dr. Alving. [edasi tagasi nõndides, näib
 oma vahutuse üle võitu saama]. Minu
 ära mitte! Aga mis nüüd teha?

Skanders. Jah, mis nüüd teha? Täiesti
 mina ei tea, ma olen niisugustes
 asjades täitsa nõutu.

Dr. Alving. Ma olen kindel, et sica-
 maale veel õnnetust ei ole juhtu-
 nud.

Skanders. Ei. Selle eest hoidku
 jumal! Aga üks sündmata
 lugu on see surgi.

Dr. Alving. Ferme see wali on Oswaldi

poolt ainult ülemeeleli nali, selle
 päale võite kindel olla.

Skanders Ja, ma olen, nagu ma
 juba ütlesin, nusugustes asjades täiesti
 teadmata, aga mul näib süügi -

Pr. Alving. Regine peab majast välja -
 ja murelt rohe. See on painese silge -

Skanders. Tseenesest mõista!

Pr. Alving. Aga kuhu? Kelle ei või
 seda mitte ära vastutada, et -

Skanders. Kuhu? Kuidugi mõista
 oma isa juurde koju

Pr. Alving. Kelle juurde teie ütlesite?

Skanders. Oma - Ei, Engstrand ei
 olegi ju - Sa armas jumal! On see
 siis tõesti võimalik, proua Alving?
 Ehk eksite teie mümaks ometi?

Pr. Alving. Kahjaks ei eksin ma ko-
 guni mitte. Johanna pidi seekord
 mulle kõik ülestunnistama ja
 Alving ei saanud salata. Ei jaanud
 siis muud üle kui sündmust väi-
 malikult salajas hoida.

Skanders. Ja, see oli küll ainus võimalus.

Pr. Alving. Fjüdrun pidi sedamaid majast lahkuma ja sai kaunikese summa, et esialgu väiniks. Kuu eest muretses ta ise kui linna elama asus. Ta uuendas oma endist tutvust tiser Engstrandiga, andis sellele vist mäista, kui palju tema raha on ja väanis temale siis midagi ühest valjamaalasest ette, mille lõpujahi suve üle sun ankrus seisis. Kii tegivad tema ja Engstrand ülepea kaela põulmad. See ise ju laulatasite neid.

Skanders. Kuidas pean ma aga seda enesete seletama - 'Skul on veel selgesti meeles, kuidas Engstrand minu juurde tuli laulatusse pärast väinima. Ta oli otse smurtud ja süüdistas ennast ribedalt selle oergemeelsuse pärast, milles tema ja ta pruut ennast süüdi teinud.

Pr. Alving. Ta pidi ju ometi süü

enese pääle võtma!

Manders. Aga nii vähe tööarmas-
tust! ja päälegi minu vastu. Seda
ei oleks ma Jakob Engstrandest
ialgi uskunud. Aga ma tahan teda
tublisti käsile võtta - selle pääle
võib ta julge olla. Ja siis veel mi-
suguse ühenduse kombleseta alus!
Raha pärast - Kui suur see summa
oli, mis tüdruk sai?

P. Alving. Kolmesada taabrit

Manders. Ja niid mõelge emeti-
miletse kolmesaja taabri pärast
ennast langenud naesterahwaga lau-
latada lasta.

P. Alving. Mis teie minu kohta üt-
lete, kes ma ennast langenud
mehega laulatada lasksin?

Manders. Aga jumala pärast! -

Mis te mõelate? - ? Längenud mees?

P. Alving. Arwate wast, et Alving siis
kui oma temaga altari ette astusin,
puhtam oli, kui Johanna, kui ta

ennast Engstrandiga laulatada
laskis.

Skanders. Aga sellel on emeti tuewa
oorgune wahé -

Pr. Alving. Puguigi mitte. Ainult:
hinna wahé oli suur: wiletsad kolm-
sada taalrit ja terve suur warandus.

Skanders. Aga et teie seda üleüldse
wõrrelda wõite. Teie olite emeti oma
südamega ja omaksetega enne nõuu
pidanud.

Pr. Alving [maha waadates]. Ma mõtle-
sin enne. Teie peaksite teadma, ku-
hu poole see mis teie minu südames
nimetate sel ajal ära oli eksinud.

Skanders. Kui ma seda oleksin teadnud,
siis poleks ma mitte teie abiraasa
majas iga päewane kübaline olnud.

Pr. Alving. Olgu: aga nõnda palju
on kindel, et ma iseenesega mitte
nõuu ei olnud pidanud.

Skanders. No! Siis aga emeti oma
ligema perekonnaga, oma emaga

ja oma mõlema tädiga?

Pr. Alving. Jah, see on teisi need kolm tegivad minu asemel arve valmis. Ah vaenalt võib seda uskuda kui kannapäält nad kätte said, et see otse hullumeelsus oleks, mis ugest kosimist tagasi liigata. Kui mu ema niid saält ülvalt alla vaadata ja näha võiks, kuhu see hülgus on viinud - -

Kanders. Tagajärgede eest ei või (küll) kedagi vastutajaks teha. See on igatahes kindel, et teie abielu- seastumine täiesti seaduslike korra järel sündis.

Pr. Alving [anna all seistes] O- ja - seadus ja kord! Monikord annan ma et just nendest kõrs ännetus maapääl tulebgi.

Kanders. Teie teete pattu, proua Alving.

Pr. Alving. Ja võib olla, aga kõiki neid kütseid ja kohuseid ei

suuda ma kauem ära kanda. Ma ei või enam. Ma pean omale wabadust muretsema.

Manders. Kuidas te seda arvate?

Pr. Alving [anna uudu päale kleepides] Ma ei oleks Alvingi wõlvatut elu salajas pidanud hoidma. Aga seenord ei olnud mul julgust selle jaoks, ka minu enese pärast mitte. Kii arg olin ma.

Manders. Arg?

Pr. Alving. Kii teised inimesed midagi oleksivad kuulnud, oleks räägitud: „Waeue mees! Usna arusaadaw, et ta koldwat elu elab, kui tal waeue nõnda ära jookseb -“

Manders. Keil oleks ju ka teatavas mõttes õigus olnud.

Pr. Alving [julgesti Mandersi poole waadates] Oleksin mina, nagu ma peaksin olema, siis kutsuksin ma Oswaldi ja ütleksin temale: „kuule mu poeg, sinu isa oli kangenud inimene -“

Skanders. Aga püha jumal!

Pr. Alving - ja ma jutustaksin te-
male kõik ära, mis ma teile olen
jutustanud. Kõik viimseni.

Skanders. Si puudu palju ja ma
olen peaaegu kuni teie poole, pr.
Alving.

Pr. Alving. Seda ma tean. Ma tean
ja seda mind ennastgi pahandab
see mõte. [Astub akna juurest ära]

Kui arg olen ma

Skanders. Ja seda nimetate teie arg-
tuseks kui teie lihtsalt oma kohust
taidate! Teie unetate ära, et laps
isa ja ema auustama ja armastama
peab?

Pr. Alving. Ärme seda mitte nõnda
üleüldiselt võtame. Küsimine parem:

Peab Oswald kammerherra Alvin-
git armastama ja auustama?

Skanders. Kas teie ema südames
suis üht ainustgi häälkest ei ole
mis teid keelaks oma poja aateid

Vanemise
näitelawa
+ TARTUS. +

hänitamaast?

Pr. Alving. Koh, ja töde?

Manders. Koh, ja aated?

Pr. Alving. Ah, aated, aated! Kui ma ainult nii arg ei olen, kui ma olen.

Manders. Ängi põlane mul aated, proua Alving, see tasub ennast kas-
kesti. Ja just Oswald. Oswaldil ei ole
ole nahjaks küll nii palju aateid.
Aga seda olen ma süügi juba märganud,
et ta oma isa peale kui pale-
use peale vaatab.

Pr. Alving. Siin on teil õigus.

Manders. Ja seda olete teie ise
oma kirjadega aratanud ja kas-
watanud.

Pr. Alving. Jah, ma seisan kohuste
ja kaalumiste sunduse all; selle
pärast valetasin ma oma pojale
ette aasta aastasse. Oh, kui nõrk
- kui arg olin ma.

Manders. Teie valmistasite sellega

4.7
oma poegade õnneliku illusiooni, proua
Alving ja seda ei tohi teie tõesti mit-
te väheseks pidada.

Pr. Alving. Hm, kes teab teab, kas see
nuud just nii häa oli - Kingil juht-
tumisil ei taha oma aaga midagi
armumängust Reginega teada. Tema
ei tohi mitte waest tüdrukut õnnetu-
maks teha.

Handers. Ei - suur jumal, see oleks ju
hinnus!

Alving. Kui ma teaksin, et tal sel-
lega tõi taga on ja et see temale
õnneks oleks -

Handers. Kuidas? Mis siis?

Pr. Alving. Aga seda ta ei oleks sest
Reginel ei ole kahjuks selke järle

Handers. Kõhi, ja mis sellest? Mis
teie mõtlete?

Pr. Alving. Kui ma mitte nii ha-
latsemise väärt arge ei oleks, siis ütleks
ma Oswaldile. Heitke abielusse
~~ehk~~ seda oma tahtmi-

se järele; aga ainult mitte pettust!

Manders. Aga sa habastaja! Kogu -
ni seadusline abielu veel! Midagi
mü kohutawat! Midagi mü kuul -
matat!

Pr. Alving. Ja teie ütlete kuulma -
ta! Kas südame päale, opetaja
härva! Kas ei usu teie, et meie maal
küllalt abielupaarise leidub, kes mu -
sama lähedalt sugulased on?

Manders. Ma ei mõista teid sugugi.

Pr. Alving. O, teie mõistate mind väi -
ga hästi.

Manders. No jah, teie mõtlete nusegu -
se võimaluse päale, et -- jah, nah -
jaks ei ole perekonna elu küll üsna
mü puhas, nagu ta peaks olema.
Aga see, mis teie arvate, on ometi asi,
mida ial teada ei või, vähemalt
kindlasti mitte. O Sun aga - et
teie, kui ema ise, lubada tahate, et
teie poeg --!

Pr. Alving. Aga ma ei tahaju sugugi -

gi, ma ei suudaks seda mingi hin-
na eest lubada, seda ma ju just
ütlen

Manders. Ja, aga ainult sellepärast,
et te arg olete, nagu te ütlete. Kui
te nüüd aga mitte arg ei oleks --!
Oh sa heaja, misugune rõõmatu
ühendus!

Pr. Alving. Meie olla ju kõik wimseni
sellesarnastest ühendustest wälja kas-
wanud on ometi lugeda. Ja kes on
maailmas nü sisseseadnud, õpetaja
härna?

Manders Misuguseid küsimusi ei hak-
ka ma teiega harutama, pr. Alving!
Selles puudub teil arusaamine.
Koguni õige. Aga et teil ütelda usal-
date, see olla teie poolt argtus! --!

Pr. Alving. Kuulge sus, kuidas ma
seda mõtlen. Ma olen kartlik ja arg,
sest et minu sees midagi tõnde-
sarnast on, millest ma talgi üsna
lahki ei saa

Handers. Kuudas te seda nimetasite?

P. Alving. Fondisarnast! Kui ma Reginet ja Oswaldi saäl ^{sees} kuulsin siis oli mul, nagu näeksin ma tontisid kodukäijaid enese ees. Aga õpetaja Handers, ma usun peaaegu, meie kõik oleme kodukäijad. Mikste üksik see, mis isalt ja emalt oleme päri = nud, ei näi meie sees kodu, vaid ma näeksugu wanad surnud arwamised, näeksugu wana surnud usku ja nõnda edasi. Ja ei ela meie sees aga ta on sügi meil meres ja meie ei pea temast lahti. Kui ma ajalehe nätte wotan ja loen, siis on mul nagu näeksin ma üdade wahel tontisid hülmmas. Neid peab igal pool üle terve maa olema. Neid peab nii whkesti olema, arwan ma, nagu liiva mere ääres. Ja saäl kardame meie kõik noos mu jumala wiletsalt valgust, üks kui teine.

Handers. Aha saäl on siis teie luge -

omise vili. Tõesti elus vili! Oh need
murejatuid üleskihitavad vabamõtte-
likised raamatud!

Dr. Alving Tere eksite, armas õpetaja
õhuvärra. Tere ise olite see, kes mind mõ-
lema arutas ja ma tänan teid süda-
sõnast selle eest.

= Manders Kina?

Dr. Alving ja muudugi kui teie mind
sulle sisse tagasi sundisite mis teie
kohuseks ja kohmeks nimetasite - kui
teie seda õigeks ja tõeks kiitsite, mille
vastu minu terve hing hakkas nagu
millegi hirmsa vastu. See kõik hak-
kasin ma teie õpetuste kestvust
- nende õmbelusi järel vaatama ai-
nult üht väikest sõlme tahtsin ma
- kahti teha; aga kui ta mul lahti
- voli, siis arunes terve õmbelus üles ja
- nõudab märkasin ma, et ta-
- ainsina töö oli

Manders [vaikselt, põrutatult] Pearse

- see minu elu keigeraskema väit-

Küse wili olema

Pr. Alving. Kõmetage ^{seda} parem oma mõi-
ge ametumans allaandmiseks.

Skanders. See oli minu ehk kõrge suu-
rem wõit, Helene, wõit minu emase üle.

Pr. Alving. See oli surtega mere mä-
lemate kallal.

Skanders. Et mina seerord teile ütles-
sin: „Naene, minge koju tagasi, oma
laulatatud mehe juurde, — kui te oma
eksamisest minu juurde tulite ja hüüd-
site: „Sin ma olen, wõta mind!“
Oli see surtega?

Pr. Alving. Jah, mina pean teda sellena.

Skanders. Meie kaheräsi ei moista üks-
teist.

Pr. Alving. Wähemalt tänan mitte enam.

Skanders. Illette ilmasgi — ka oma sala-
jamates mõtetes polnud ta minule omada-
gi meud, kui ühe teise mehe laulatud
naene.

Pr. Alving. So- arwate?

Skanders. Helene —!

Pr. Alving Kõie unustame iseenesest
mü kergesti.

Manders Mina mitte. Ma olen sees ama
kes ma ikka olin.

Pr. Alving [teisel toonil] Ja, ja ja -
Arme värgime enam vanadest aegadest!

Teie istute nüüd nõuuni oma kommis-
jonides ja ametites ja mina jooksen
süü ümber ja võitlen tontide ja kodu-
käijatega seestpidi kui välispidi.

Manders. Et välispidistega valmis saa-
da, sellens tahan mina teile abiks
olla. Kõige selle järele mis ma tä-
na omaks ehmatusena teie suust
kuulsin, ei või ma mitte oma sü-
dametunnistuse ees ära vastutada
et üks noor toeta tütarlaps teie ma-
jasse jääb.

Pr. Alving. Kaste ka ei arva, et kõige
parem oleks tema tulevikku kuidagi
kindlaks teha. Ma mõtlen sellega
sünda meheleminiku pääle.

Manders. Kahllemata! Ma annan,

see oleks igatpidi kõige soovitatavam
tema jaoks. Regine on ka juba selles
vanaduses, kus - ma ei tea kull niisu -
gustest asjadest palju - aga -

Pr. Alving. Regine oli varakult täiskas-
vanud

Manders. Ja, eks ole. Skul nagu on sel-
mi es, et ta juba lüüsiõpetuse ajal
oma vanaduse kohta kehaliselt väga
valminud oli. Kõigepealt peab ta
aga muudugi koju. oma isa ülemad-
tuse alla - Ah ja Engstrand ei olegi
ju - Et tema - Et tema minu es
niiugusel viisil tõtt wayata wõis

[Eestoa unse pääle koputatakse
väljusti]

Pr. Alving. Kes see peaks olema? Bisse!

Engstrand [pühapäewa uides, unse all]

Palun tuhat korda andeks, aga -

Manders. Ah! Hom - !

Pr. Alving. Teie olete, Engstrand? -

Engstrand. Ei olnud ühtegi tüdrukut
väljas, nii julgesin ma siis otsenõhe

ise nopsutada

Pr. Alving. Na ja, ja. Tulge aga sisse.
Kas teil mulle midagi ütelda on?

Engstrand [sisseastudes]. Ei, tänan
alandlikult. Ma tahaksin ainult õpe-
taja härraga häameelega paar sõna-
kest rääkida.

Skanders [edasi tagasi käies]. Heh! So!
Munuga tahate teie rääkida? Ah keegi!

Engstrand. Jah, ma sooviksin küll väga
hää meelega -

Skanders [tema ette seisnu jäades]. Kuhu?
Kas tahan siis küsida, mida teie soovite?

Engstrand. Ja muudugi, õpetaja härra.
Asi on ainult see, et meil saäl all
nüüd töölõpetus on. Palju tänu ar-
muline proua. Ja nüüd oleme kõi-
gega valmis; ja saäl arvan ma, et
see oleks nii ilus ja kohane kui meie
kes me kõik see aeg truult koos tööd
tegime - ma arvan, meie peaksime
täna õhtul väikese palvetunniga lõ-
petama.

Skanders. Palvetunniga? All varju-
paigas?

Engstrand. Jah, aga kui õpetaja här-
ra seda sündsaks ei pea, siis --

Skanders. Ja muidugi pean ma seda
sündsaks, aga --

Engstrand. Siamaani pidasin mi-
na ise õhtuti nii väikest palvet --

Pr. Alving. So?

Engstrand. Jah, nii vahete vahel,
nõnda ütelda väikese palvetunnike-
se. Aga ma olen ju lihtne normaal
inimene ja minusugusel ei ole ju sel-
leks õiget andi, jumal aidaku mind,
ja nii mõtlesin ma siis, et õpetaja här-
ra just siin on, siis --

Skanders. Jah, vaadake, Engstrand,
ma pean enne teilt midagi küsima:
Kas on teil ka õige meeleolu misu-
guseks palvetunniks? Kas tunnete teie
ka oma südame tunnistuse waba ja
õnnege olema?

Engstrand. Ah sa armastatud jumal, õpe --

taja härra, ja südame tunnistusest
ei maksa küll rääkida.

Handers Oh, emeti! Just sellest taha-
me rääkida. Kii siis vastake?

Engstrand Ja see südame tunnistus-
sellega on küll vahest täbar lugu

Handers. Na, sellest saate vähemasti
aru! Aga nüüd ütlege mulle otse-
kohe ja puinkemata: kuidas on lugu
õieti Reginega?

Pr. Alving [ägedalt] Õpetaja härra!

Handers [teda vaigistades] Laske aga
mind! -

Engstrand Reginega? Jesuke - kuidas
teie mind aga chmatasite! [Prona
Alvingi poole vaadates]. Aga emeti
Reginele midagi halba pole juhtu -
nud?

Handers. Seda tahame loota! Aga
oma ~~sisu~~ küsim, kuidas on lugu teie
ja Reginega? Teid peetakse emeti
tema isaks. - Koh?

Engstrand [kindlusetas] Jah -

hm - õpetaja härra teavad ometi
lugu minu ja õndsas Johannega.

Skanders. Miiud jätku puuklemised
ja salgamised. See kadunud abri-
kaasa on enne teenistusest lahku-
mist proua Alvingile näin ülestun-
nistunud

Engstrand. Koh, sääl võtku ometi
Sis on ta seda ometi teinud?

Skanders. Asi on selge, salgamine on
asjata, Engstrand.

Engstrand. Ja ta wandus nõnda pe-
halixult ja saajatas, et --

Skanders. Saajatas!

Engstrand. Ei, ta wandus ainult, aga
mii oige südame põhjast

Skanders. Ja näin need aastad waya-
site te minu eest tött - heidsite ta
salajas minu eest kes ma teid tingi-
mata igas asjas usaldas in

Engstrand. Jah, kahjuks tegin ma
seda küll

Skanders. Engstrand, kas olen mina

seada teie pärast aratenuid? Kas ei ole nud ma inka valmis teid nõuu ja jõuga toetama, niisidju, kui minu võim ulatas? Ütelge, tegin ma seda, või mitte?

Engstrand. Ah, minu käsi oleks sageldasti väga halvasti käinud, kui mul õpetaja härrat poleks olnud!

Skanders. Ja saul tasute seda mulle niisugusel viisil. Panete mind kiriku raamatutesse wale teatusi kirjutama, ja hoiate veel aastate wiisi siletuse, mis te minule ja tööle wõlgu olete, minu ees salajas. Teie tegu wõis oli lihtsalt anders andmata, Engstrand, ja tänasest päewast pääle on meie wahel wõin otsas.

Engstrand Jah, wõin küll arvata, et see nii on.

Skanders. Kuidas tahaksite teie na en-
nast veel wabandada?

Engstrand. Olen ta kobisemisega oma häbi veel suuremaks pidanud te-

gema? Kujutagu õpetaja härra enele ometi ette, et tema niusuguses seisukorras oleks, nagu õnnis Johanna-Manders. Kina?

Engstrand. Jesuke, jesuke, ma ei mõtle ju mitte just annurat nõnda - ka mõllen ainult, kui õpetaja härral inimeste eest nõnda ütelda üks häbi plenn oleks. Meie meesterahvad ei peaks niusuguse vaese naesterahva peale nõnda walgult kohut mõistma, õpetaja härra.

Manders. Aga seda ei tee ma ju sugugi. Teie heidan oma ette!

Engstrand. Tahaksin ma küll üht üsna pistilixest küsimust enesel lubada?

Manders. No küsi siis.

Engstrand. Kas see ei ole õige ja hästi ühest mehest, kui tema langenud naesterahvast jälle jalale aitab?

Manders. Iseenesest mõista -

Engstrand. Ja kas see ei ole mehe kohus oma wiglast sõna pidada?

Manders. Ja muudugi, aga -

Engstrand. See kord kui Johannal see õnnetus oli juhtunud selle inglase läbi - või oli ta ehk ameeriklane või venelane, või kuidas neid nimetatakse - noh, siis tuli ta linna. See väene tüdruk, ta oli mind juba varem üks või kaks korda tagasi liksanud, sest ta vaatas ju ikka ainult ihuduse peäle ja minul oli ju see plans jalaga. Opetaja härra mäletavad küll veel. Ma olin tantsupidule läinud, kus meresõitjad madrused joobnud olid - kus ja purjus olemises võnda ütelda mõllasiwad.

Ja kui mina nüüd neid manitseda tahtsin, uut elu alata, sääl -

Pr. Alving [anna all] Herra!

Handers. Ma tean Engstrand, need toored inimesed viskasivad teid trepist alla. Seda lugu jutustasite mulle juba üks kord varemalt. Siis kannate oma wiga aauga.

Engstrand. Ma ei kiitle sellega, õpetaja

härna. Aga mis ma ütelda tahtsin -
 nii tuli ta siis minu juurde ja tun-
 nistas ribedate pisarate ja hammas-
 te lõgistamisega mulle rõõm üles. Ope-
 taja härna, ma võin ütelda, mul oli
 väga vahus seda rõõme päält kuulata.

Manders. Täiesti Engstrand? -- Ja siis?

Engstrand. Koh, ja siis ütlesin ma
 temale: ameeriklane sõidab kaugel
 merel ümber. Ja sina Johanna oled
 palju langemisesse sattunud ja oled
 üks langenud inimene ütlesin ma
 Aga Jakob Engstrand ütlesin ma,
 tema seisab kahe tubli jala pääl -
 seda ütlesin ma, õpetaja härna, nõn-
 da ütelda mõistukõres.

Manders. Ma saan juba ära, jutusta-
 ge aga edasi.

Engstrand. Nõnda tõestis minna ta
 siis jälle ülesse ja võtsin ta auusal vii-
 sil naases, et inimesed tema eksitusest
 väljamaalasega teada ei saaks.

Manders. See rõõm oli ju väga ilus

Teie poolt. Ma ei wõi ainult seda
hääks kuta, et teie raha vastu wõtsite.
Engstrand Raha? - Skina? - Mitte
crossigi!

Skanders [pe abungi poole waadates].
Aga ---

Engstrand. Ah, ja, eodane wähe müüd
tuleb mul meelde: Johannil oli
küll paar pennu, aga sellest ei taht-
nud mina midagi teada. Pfui! ütlesin
ma, marmõn! See on paturaha,
see wilets kuld - wõi paberiraha, mis
ta just oli - selle wiskame amerikla-
selle näkku, ütlesin ma. Aga ta
oli juba ära ja kadunud, kaugel
üle melsiku mere, õpetaja härra
Skanders. Oli ta seda, minu armast
Engstrand?

Engstrand. Ja müüdugi ja siis te-
gime meie, mina ja Johanne otsi-
saks, seda raha lapse kasvatuse
jooks tarwitada. Ja nii sündis ka
ja ma wõin iga penni üle anda,

kuhu ta jäänud.

Skanders. See muudab ju küll asja-
loo üsna teiseks

Engstrand. Võidu on see lugu, õpe-
taja härra. Ja ma võin küll üteli-
da, et ma Pegineli õiglase isa olen
olnud, - nii palju kui minu jõud
ulatas - sest ma olen ju ainult üks
nöder inimene, - kahjuks

Skanders. No - no, minu armas Eng-
strand -

Engstrand. Aga seda võin ma
küll ütelda, ma olen lapse auu-
sasti üles kasvatanud ja elasin
õndsas Johannega armastuses ja
karistuses, nagu pühaskirjas sei-
sab. Aga ial ei olnud ma julge-
nud õpetaja juurde tulla ja kü-
delda ja suurustada, et mina ka
sord ühe häates olen jõudnud
ära teha, mina ka. Ei, kui ja-
kob Engstrand sellesarnast teeb, siis
vaikib ta. Kahjuks ei tule seda ju

wäga tihti ette, tean küll. Ja kui
 oma nõrd õpetaja härra juurde tu-
 len, siis on mul temale kuupalju sil-
 lest jutustada, mis nõder ja kuri on,
 - sest ma ütlen nagu ma juba en-
 nist ütlesin, südame tunnustusega
 võib mõnikord wäga halb lugu olla
Händers. Andke mulle oma käsi ja
 nok Engstrand!

Engstrand Oh Jesuse - õpetaja här-
 ra -

Händers Ilma punklemata! Piges-
tal kätt. Nõnda

Engstrand. Ja kui ma nüüd õpetaja
 ja härralt alandlikult andeks
 paluks - -

Händers. Teie minult? Ei just selle
 wastu, mina pean teilt andeks
 paluma -

Engstrand I - jumal hoidku, ei!

Händers. Ja igatahes. Ja ma teen
 seda kõigest südamest. Andke mul-
 le andeks, et mina teie üle nõnda

mõtelda väsim. Ma sooviksin, et
mul kuidagi võimalik oleks oma
kahetsemisest ja häast tahtmisest
teie vastu tunnistust anda.

Engstrand. Tahaksivad õpetaja
hävra seda tõesti teha?

Skanders. Kõige suurema häamee-
lega -

Engstrand. Ja selleks oleks praegu pe
küll nii paras juhtumine. Minul on
nõuu selle inimestatud rahaga, mis
ma siin olen teeninud, linnas mi
dagi meremeeste rodu sarnast aru
tada.

Pr. Alving. Teie?

Engstrand. Jah. See peaks nõnda
ütelda midagi varjupaiga taolist
olema. Kiusatusi on ju nii palju
meremehe jaoks, kui ta kuival maal
rändab. Aga minu majas võiks ta en
nast nõnda ütelda isaliku hoole all
tunda, nõnda mõtlesin ma.

Skanders. Preua Alving, mis teie selle

kohta ütlete.

Engstrand. Kuid ei ole ja jumaluke
küll kuigi palju alistamiseks, kui
niiud mõni haategyammulle oma
avitaya näe ulatans, siis - -
Manders. Ja, ja, meie võtame selle
asja lähema kaalumise alla. Teie
plaan meeldib mulle väga. Niiud
aga mingi ees ja seadke kõik kor-
da ja pange ka küünlad põlema,
see annab natuke pühakumana näe
ja siis peame üheskoos palvetundi
minu armas Engstrand, sest niiud
usun ma, et teie õiges meeleolus
olete.

Engstrand. Jah, seda usun minna
ka. Jääge siis jumalaga, armuline
proua ja ma tahan väga kõige
hää eest! Hooldke ikka minu Reji-
ne oma hoolsa ülevaatusel all -
[küüvatab oma pisarad]. Väese Joha-
ne laps - hm - päris isäralik aga
lugu on arxivat mu, nagu oleks ta

mulle otse südame külge kasvanud.
 Jumala eest see on täiesti nõnda. Ja -
 malaga jättes ära - ei last läbi!

Manders. Koh, proua Alving, miks teie
 niid sellele mehe kohta ütlete? See
 oli koguni teistsugune seletus, mis
 me praegu kuulsime.

Pr. Alving. Ja igatahes.

Manders. Saal näete jälle, kui üli-
 waga ettevaatlikud meil olema
 peame ligimese hukkamõistmises.
 Aga see on omelt ka jälle südame
 rõõm, kui ära näed, et eksinud oled.
 Kõi mis teie arvate?

Pr. Alving. Minna arwan, teie olete
 suur laps ja jääte ka selliks, Manders.

Manders. Minna?

Pr. Alving [käsa tema õlaledele pannes].
 Ja mu ütlen, mul suur olexs hirmu
 teile kahe kaega kaela ümber langeda.

Manders [ritu taganedes]. Ei, ei - ja -
 maal hoidku teid! Mis ugas ei hirmud.

Pr. Alving [naeratastes]. Ah, ärge
minu es kartke!

Klaudi (kuu juurde astudes). Teil
on mõnikord niusugune liialdus
vms rääkida. Aga nüüd otsin ma
pabrid jälle kokku ja panen need
oma tasku [teeb seda]. So- ja nüüd
elage hästi seniks! Pange Oswaldi
tähele, kui ta tagasi tuleb ma-
astun poevast veel sisse [Võtab oma
kübara. esitab kaudu ära].

Pr. Alving [Tõukub sigaraste vaatab
vähe aega arnast välja, kohendab
suis toas ihte ja teest ja tahab söögi-
tuppa minna. Kõne all jääb ta
chimataades, hiiet alla surudes sees-
ma] Oswald, sa istud alles laual?

Oswald [söögituas]. Jah. Ma lõpe-
tan ainult oma sigari ära.

Pr. Alving. Ma arvan, et sa jaluta-
ma läksid.

Oswald. Selle ilmaga. [Klaasi ko-
linat on kuulda]

Pr. Alving [jätab söögitoa ukse lahti,
istub raudumise tööga ära rõwale
sohwa pääle]

Oswald [söögitoas]. Kas see oli õpetaja
ja Manders, kes praegu ära läks.

Pr. Alving. Jah, ta läks alla wargupaika.

Oswald. Hem! [Kiulukse klaasi ja pudeli klirinat]

Pr. Alving. Armas Oswald, sa peaksid
linnõõriga ettevaatlik olema, ta on wä-
ga range.

Oswald. Selle miske ilma jaoks just
hää.

Pr. Alving. Kas sa ei tuleks parem na-
tukeseks minu juurde?

Oswald. Sääb ei tohi ma ju suitse-
tada.

Pr. Alving. Et sigarit suitsetada
wõid sa, tead ju wäga hästi.

Oswald. Ja - jah! Kus tulew ma.
Ainult üks tilgakene weel. So [astub
sigar käes sisse ja paneb ukse kinni]
[Lühikene waheteg]

Oswald Kuhu siis õpetaja läks?

Pr. Alving. Iha ütlesin ju, ta läks
alla wayupainka.

Oswald. Ah ja - õigus!

Pr. Alving. Sa ei peaks mitte nenda
kauaks lauda istuma jääma, ar-
mas Oswald.

Oswald [sigarit seljataga hoides]

Aga ema, see on ju nii lõbus. [Sili-
tab ja kallistab teda]. Mõttele ometi
mis see minu jaoks, kes jälle kodus
olen tähendab ema laul ema kamb-
ris istuda ja ema häid söökiid
süüa -

Pr. Alving. Ikinu armas, armas poiss.

Oswald [kärsitult edasi tagasi kõndi-
des ja suitsetades] ja mis peaksin
ma siin ka muud tegema? Tööd
teha ma ei saa -

Pr. Alving. Sa ei saa tööd teha?

Oswald. Selle pilvise ilmaga! Kui
terme päeva otsa ainultgi päinese
kiirt ei näe. [Kõndides tahapo.]

Ah et tööd ei saa teha.

Pr. Alving. Ehk ei oleud see sinust
ometi hästi läbivaalitud, et sa
koju tulid?

Oswald Ei, ema, ma pidin tulema

Pr. Alving Kimmekord ennem tahan-
sin ma sellest õnnest, et sa minu
juures oled, ilma olla, kui et sina.

Oswald [lõua äärde sees ma jäädes.]

Ulle õige ema, on see siis sinule taesti
nii suur õnn, et ma jälle koju olen?

Pr. Alving. Kas see minule õnn on?

Oswald [ajalehte kokku pigistades.]

Minu meelest on, nagu peaks see sulle
üsna ükskõik olema, kas ma siin
olen, või mitte.

Pr. Alving. Ja sul on südant seda ema
emale ütelda, Oswald!

Oswald. Sa elad ju suamaale ilma
minuta ka üsna hästi.

Pr. Alving. Ja - ma elasin ilma
sinuta - see on tõsi.

[Waheäeg. Läheb pikkamööda pimedamars]

Oswald [on sigari ära pannud, käib toas edasi tagasi, ema juures seisatades]

Johin ma sinu juurde istuda, ema?

Pr. Alving [sohwal ruumi tehes]. Ja, tule mu armast poiss!

Oswald [istudes]. Miksi pean ma sulle midagi ütleva, ema.

Pr. Alving [põnewalt]. Miks?

Oswald [hülmalt enese ette waadates]

Sest ma ei suuda seda kauem enam ära kanda.

Pr. Alving. Mis siis? - Mis on?

Oswald [nagu ülemaal]. Ma ei julge - mid sulle selle üle kirjutada, ja sest - saadix kui ma kodus olen - -

Pr. Alving [tema käest kinni haarates]

Oswald. Mis on?

Oswald. Eila ja täna katsusin ma neist mõtetest kahti saada, neid ära raputada - aga see ei lähe!

Pr. Alving [ülestüües]. Sa pead nüüd avalikult, rääkima, Oswald.

Oswald [tõmbab ema sohva pääle tagasi]

Jäe istuma, ma katsun sulle kõik
ära jutustada -- Ma kaelasin ei-
si väsimuse üle --

Pr. Alving. Kõja, mis siis?

Oswald. Aga see ei ole midagi --
mitte harilik väsimus --

Pr. Alving [tahab jälle tõusta] Oswald!
Aga sa ometi haige ole?

Oswald [teda uuesti tagasi tõmmates]
Jäe istuma, ema, kuula rahulikult
ära. Ma ei ole ka mitte õieti haige,
mitte mis harilikult haigeks nimeta-
takse. [Käsi ulopäa koonku liiges]

Ema, ma olen vaimliselt murtud --
hävitatud, ma ei tohi ial enam
töötamise peale mõelda. [Lööb
käed ägedalt näo ette, viskab ema
sulle, nuuskub valjusti]

Pr. Alving [kahwatanult, värisedes]

Oswald! Oswald! Waata mulle otsa!
Ei ei see ei ole tõsi!

Oswald [meeleheitluse pilguga ema
peale vaadates]. Jääd ~~mu~~ ~~st~~ ~~tõnvi~~

metu - jaadawalt - clawalt surmud -
 Oma, woid sa enesele nii hirmsat
 etteküütada?

Pr. Alving. Ikku õnnetu paeg. - Kuu-
 das see hirmus õnnetus sulle juhtus?

Oswald. Ja just sellest ei suuda
 ma aru saada ega seda mäista.
 Iha ei ole ialgi ula elanud - ei ku-
 nagi - ei milgi wüsil. Seda ei tohi
 sa minust mõelda, ema, ma ei
 teinud seda ialgi.

Pr. Alving. Iha ei mõtle seda ka, Os-
 wald.

Oswald. Ja susgi wõis see mulle juhtu-
 da! See hirmus õnnetus!

Pr. Alving. Ah, sa saad jälle paremaks,
 mu armas, mu südamepoiss! See on
 ainult üleliigsest tööst, usu mind.

Oswald [raskelt]. Seda uskusin ma
 alustuses ka, aga lugu ei ole nõnda.

Pr. Alving. Jutusta mulle kõin, ha-
 katusesest lepuni.

Oswald. Seda ma tahan.

R. Alving. Millal märkasid sa seda kõige enne?

Oswald. Warsti päale selle, kui ma viimast korda siin kodus olin ja Pariisi tagasi jõudsin. See algas sellega, et mind tihti hirmus päavalu piinas, minu meelest enamasti nurkla pool peäs. Mul oli tundmus, nagu tõmmataks raud võru minu päa ümber järjesti enam pinguli.

R. Alving. Ja siis?

Oswald. Esiti arvasin ma, et see muud midagi ei ole, kui hõõrik päavalu, mis mind juba poisinuse põlves nii väga vaevas.

R. Alving. Ja ja.

Oswald. Aga see ta ei olnud; seda märkasin ma warsti. Ma ei väinud enam tööd teha. Ma tahtsin üht uut suurt pilti maalima hakata, aga mul oli tundmus, nagu kaoks minu jõud ära; minu terve tahtmisewõim oli nagu halvatud; ma ei suutnud kindlaid

ettevõetusi saada, minu pää hakkas ümber käima ja käin keerles minu ümber. Oh, see oli hirmus seisukord! Wumans saatsin oma arsti järele, ja tema käest sain ma ka tõtt teada.

Pr. Alving. Kuidas sa seda mõtled?

Oswald. See oli üks Pariisi esimestest arstidest. Ma pidin temale oma tundmusi kirjeldama; ja pärast selle parita mulle terve rea küsimusi ette, mis peält näha minu haigussega vahemasgi ühenduses ei seisnud. Ma ei saanud aru, mis see mees õieti tahtis -

Pr. Alving. Kõh?

Oswald. Wumans ütles ta, et mina juba sundimusest saadik ussitandum olla - ta taanitatas just seda sõna -
vermoulu -

Pr. Alving. Mis ta sellega ütelda tahtis?

Oswald. Mina ei saanud temast ka

aru ja palusin ligemat seletust. Ja
 siis ütles mulle see vana tsygniker
 [näsi usinasse tõmmates.] - Oo -

Fr. Alving. Mis ta ütles?

Oswald. Ta ütles. Isade patud mu-
 huldakse laste kätte.

Fr. Alving. Isade patud - [tõuseb üles
 pinnamesi]

Oswald. Kuid oli hirmu temale näkku
 liina -

Fr. Alving [kõnnib läbi toa]. Isade
 patud -

Oswald [väsimult naratades]. Juh-
 mus sa selle kohta ütled? Muidugi
 mõista, kinnitasin ma temale, et
 sellest juttugi ei või olla. Aga ära
 arva, et ma tema arvamist soovitu-
 da suutsin. Ei, ta jäi oma arvamise
 juurde kindlaks ja alles siis, kui
 ma sinu kirjad tõiin ja talle isasse
 puutuivad kohad ümber panin -

Fr. Alving. Sus?

Oswald. Ja, siis pidi ta muidugi mõis -

ta järel andma, et ta eksinud ole
ja sus ütles ta mulle ka tütt tütt.
Mulle arusaamatu tütt! Ma olen
pidanud ennast seltsimeeste enne-
lusest nooruse eest tütsu eemal
hoidma, see näinud üle minu
jään, ütles ta. Nõnda sus, iseenese
siin läbi!

Dr Alving Oswald! Oh ei, ära seda
usu!

Oswald. Tust seletust ei olla, ütles
ta. Ja see engi just kõige hirmsam
Päästmata kadunud terviks elus-
oma enese siin läbi! Mis ei oleks
ma elus kõik nõrda saata wõi-
nud - ja nüüd ei tohi kõige sel-
le päale enam mõeldagi - ei
sundagi warsti selle päale enam
mõelda. -- Oh, et ma kõik sin-
dimataks võiksin teha, et ma
uit elu alata suudaksin! [Lan-
gel sohwa päale, matab jää padja
sisse.]

Pr. Alving [käib käsirungutades vaik-
selt edasi tagasi]

Oswald [tõuseb vähe aja pärast üles
ja taatab ennast küünarnuku pääle]

Kui see ometi vähemalt päritud wiga
oleks, midagi milles ma siirdi ei oleks!
Aga nõnda - misugusel inetul, mõist-
matul, kerglasel wusel - oma tennel
ann, oma tennis, kõik, kõik, aga ka
kõik, oma tulewiku, oma elu äraraisa-
tud!

Pr. Alving Ei, ei mu südamepoiss, see
ei ole võimalik! [Tema üle kumarda-
des]. Sinu olek või nõnda lootusetu olla
wagu sa arwad.

Oswald. Oh, sa ei tea mitte! [Üles-
karates]. Ja siis, ema, et ma sulle
seda raswet muret pean tegema.

Õnnikord soovisin ja lootsin ma, et
sa mind vähem armastaksid.

Pr. Alving. Kina? Oswald, minu ai-
mukene poeg. Ainukene, mis meel
sin maailmas on! Ainukene, mis

ma armastam.

Oswald [ema nätt suudeldes] Sku-
dugi, ma näen seda. Kui ma kodu
olen, siis näen ma ju seda. Ja just
see on minuile kõige raskem. Müüd
tead sa siis rõõm. Ja müüd ärme
täna sellest enam värgime. Ma ei
kannata ära, selle üle mureka
järel mõelda' [kõndides] Skuretsi
mulle midagi juua, ema

Pr. Alving. Juua? Skida sa juua ta-
had?

Oswald. Ah, üks rõõm. Sul on ju mil-
ma punschi kodus?

Pr. Alving. Jah on - aga - armas Os-
wald -

Oswald. Sul ei tohi midagi selle
vastu olla, ema. Ole vinteti häa.

Ma pean midagi juua, et püna-
waid mõtteid alla loputada [Lä-
hels lilleduppa]. Jaa siis - kui pime
sünon.

Pr. Alving [helistab]

Oswald. Ja see igavene vihm. Städa-
late, kuude vesi võib see edasi resta
kei ainust päikese kurt näha. Kui
tihti kui ma kodus olen olnud - ma
ei mäleta ial päikese paistet näinud
olema.

Pr. Alving. Oswald, sa mõtled mind
jalle üksi jätta!

Oswald. Hem - [raskelt hingates]. Ma
ei mõtle midagi, ei suuda millegi
pääle mõelda. [Ära]. Mõlemuse
jätan ma küll hoopis maha!

Regine [söögiloast]. Armuline proua
kõhustaswad?

Pr. Alving. Jah. Too meile lamp
usse.

Regine. Kõhe, armuline proua, pa-
ningi juba põlema. [Ära]

Pr. Alving [Oswaldi juurde astudes]

Oswald, ära hõia minu eest midagi
salajas.

Oswald. Seda ei tee ma ju ka, ema
[Laua juurde minnes]. Ma annan,

ma olen sulle ^{ju} küllalt ütelnud

Regine [lambiga, paneb laua päale]

Pr. Alving. Kuule Regine, sa võiksid
meile üks pool pudelit šampanjeri
tulla.

Regine. Sedamaid, armuline proua [ina]

Oswald [ema paad enese käte vahle
võttes] See on sinust ilus. Ku tead -
sin ju, et ema oma poega jama -
neda ei lase.

Pr. Alving. Heiu väene, armas Oswald!
Kuidas võiksin ma sulle niid
midagi keelata

Oswald [elavalt] On see täsi, ema?
Kõhked sa täesti nõnda?

Pr. Alving. Kuidas? Mis?

Oswald. Et sa mulle midagi keela -
ta ei võiks?

Pr. Alving. Aga armas Oswald -

Oswald Pst!

Regine [tuleb šampanjeri ja klaasi -
dega. Paneb need lauale] Kas
pean pudeli lahti tegema?

Oswald. Ei, tänan, seda teen ma ise.

[Regine ära]

P. Alving [laua äärde istudes] Mis sa amasid - mida ei tohiks ma sulle rääkida?

Oswald [pudelit lahti lühes] Enne üks klaas või kaks [Kern kargab üles, ta valab ühe klaasi täis ja tahab teise ma valada]

P. Alving [kätt klaasi päale pannes] Tänan, minule mitte

Oswald. Koh, siis minule [Joob oma klaasi tühjaks, valab uuesti täis ja joob ära, istub siis laua äärde]

P. Alving [oodates] Koh?

Oswald [ilma emma poole vaatamata]

Kuuled sa - hm - minu mehest olite tee, - sina ja õpetaja Skanders mu õnnelikud, mu waksed söögiklaas

P. Alving. Sa panid seda tähele?

Oswald. Ja. Hm - [lihtine waheweg]

Utle õige - kuidas sulle Regine meeldib?

P. Alving. Kuidas ta sulle meeldib?

Oswald. Jah. Kas ta ei ole tore?

Pr. Alving. Armas Oswald, sa ei tunne teda nõnda hästi, kui mina

Oswald. Kuidas?

Pr. Alving. Regine on rahjaks luga kauaks oma vanemate juurde jäänud. Ma olen sinu ta vanemine suu pidanud võtmu

Oswald. Ja Aga kas ta ei ole oma kuu poolest tore? [Kalab sisse]

Pr. Alving. Regine on palju ja suur-riikasid -

Oswald. Näib olla, aga mis see teeb [foob]

Pr. Alving. Sellegipärast on ta mul armas ja ma olen ka vastutuse tema eest oma päale võtnud. Ma ei sooviks milgi tingimusel, et temale midagi juhtuks

Oswald. Tema! Regine on minu ainus pääsmine! [Kargab üles]

Pr. Alving [ülestõustes] Mis sa sellega mõtled?

Oswald Iha ei suuda seda hinge
 puna enam kauem üksi kanda.
Pr. Alving Kas ei ole sul siis sisse ema,
 kes seda kanda aitab?

Oswald Jah, seda mõtlesin ma ja
 selle pärast ma ka koju tagasi rittesin.
 Aga nii ei lähe see. Iha näen,
 see ei lähe mitte. Seda ei sin ei
 suuda ma ära kannatada.

Pr. Alving Oswald!

Oswald Iha pean teistki elama ema.
 Selle pärast pean mu sinu juurest
 jälle ära minema. Iha ei taha mitte,
 et sa seda ükka päält veatad.

Pr. Alving Ihiu ennetu poeg! Aga
 Oswald, nõnda kaua, kui sa mu
 haige oled, nagu praegu -

Oswald Kui see ainult haigus oleks,
 ma jaaksin sinu juurde, ema. Best
 mul ei ole terves maailmas paremat
 sõpra kui sina.

Pr. Alving Jah, eks ole, Oswald? Pare-
 mat sõpra sul ei ole!

Oswald [käib rahutult edasi tagasi]

Aga kõik need hirmsad piinad -
kahetsus ja see see hirmus surmav
hirm - ah, see kogu hirm -

Pr. Alving [tema järel kõndides] Hirm?

Miss hirm? Miss sa sellega arvad?

Oswald. Ah sa ei tohi edasi küsida.

Ma ei tea seda. Ma ei või seda sulle
rõõndada.

Pr. Alving [tõmbab jälle välja]

Oswald. Miss sa tahad?

Pr. Alving. Ma tahan, et mu poiss
võimne oleks, seda ma tahan. Sa ei
pea enam ümberkäima ja ennast vae-
wama. [Reginele, kes unustab ilmub]

Uel шампанжер! Terve pudel!

[Regine ära]

Oswald. Oma!

Pr. Alving. Arvad sa, et meie siin
maal ei tea, kuidas elatuse?

Oswald. Kas ta ei ole tore vaada-
ta? Missugune kuu! Ja nii ter-
ve!

Pr. Alving [istub laua äärde]. Istu, Oswald, ja kõneleme rahuliselt teine teisega.

Oswald [istudes]. Sa ei tea küll ema, et mul Pegine vastu üks ülerohus haigus on teha.

Pr. Alving. Siinul?

Oswald. Kui väikene möblemata - tus - kui sa seda nõnda nimeta - da tahad. Täitsa ilma süüta. Kui ma viimane kord siin kodu olin -

Pr. Alving. Jah?

Oswald. Sus küsis ta sagedasti Paris järele ja ma jutustasin temale mõn - da saält. Ku tuleb mul meelde - et ma temalt kord mõeldamises kü - sisin, et kust tal hirmu oleks kord ka sinna reiseda).

Pr. Alving. Koh?

Oswald. Ma nägin, et ta üleni ära punastas ja siis ütles ta: „Ja seda sooviksin ma küll häimeelega -“ Koh ja mina vastasin, et see kord

weel sündida võib, ehk umbes selle-
samast

Pr. Alving. Ja siis?

Oswald. Ma olin terve selle lisa müü-
dugi ära unustanud. Aga kui ma
üleüla temalt küsisin, kas ta selle
üle ka rõõmus on, et ma müüd müü-
kauuks koju jään -

Pr. Alving. Siis?

Oswald. Siis vaatata mu iseara-
lise pilguga mulle otsa ja küsis,
mis saab siis minu Pariisi reisist?

Pr. Alving. Tema reisist?

Oswald. Ja siis sain ma tema
käest kätte, et ta asja tõeks oli
pidanud, et ta võin see aeg mi-
nu pääle oli mõelnud ja et ta
isegi Prantsuse keelt on õppi-
nud -

Pr. Alving. Selle pärast siis -

Oswald. Ema - kui ma müüd
seda toredat ilusat, terwisest õitse-
vat tüdrukut nägin - waremalt

ei olnud ma teda täheleegi pannud -
 - nüüd aga, kust ta võnda ütelda -
 laulilavastatud kättega minu ees
 seisis, nagu valmis mind vastu -
 võtma.

Pr. Alving. Oswald -!

Oswald. Saäl sai mulle selgeks, et
 tema minu pääsemine on, sest
 ma nägin, temas on elurõõm

Pr. Alving [jahmatades] Elurõõmu?
 Kas selles pääsmine võib olla?

Regine [shampanjeri pudeli ja söögi -
toast] Palun vabandada, et ma
 nii kauaks jäin, aga ma pidin all
 keldris käima - [Panels pudeli laua
päale]

Oswald. See veel üks klaas

Regine [inestades] Armulise proua
 klaas seisab saäl, härra Alving

Oswald. Jah, aga sa pead veel oma
 jaoks ka klaasi tooma, Regine

Regine [kohkub, heidab kiire pilgu
pr. Alvingi päale]

Oswald Koh?

Regine [wauwitas, pool tasa] Kas
annuline proua lubawad -

Pr. Alving Joo üks kluas, Regine
[Regine söögiteppa ära]

Oswald [Reginele järele waadates]

Kas sa tähele panid, kuidas ta
astub? Mi kindlasti ja julgesti

Pr. Alving Sellest ei tule midagi
wälja, Oswald!

Oswald. See asi on kindel, sa näed
ju selle wastu kõnelemine on
asjata.

Regine [toob tühja klaasi, mida
ta näes hoiab]

Oswald. Istu, Regine

Regine [waatab küsivalt proua
Alvingi poole]

Pr. Alving. Istu, istu!

Regine [istub söögitoa unse küwale
toobile, kluas näes]

Pr. Alving. Oswald, - mis see oli, mis
sa ennust durwõmust ütlesid?

Oswald. Jah, ena, churõõm - sellest
 teie sin maal palju ei tea. Kina
 ei tunne teda sin ialgi

Pr. Alving. Ka siis mitte, kui sa minu
 juures oled?

Oswald. Kui ma kodus olen, ei. Kuid
 sellest ei saa sina aru.

Pr. Alving O ja, ma usun peaaegu,
 ma saan sellest aru - nüüd

Oswald. O churõõm ja siis teõõõm. Te-
 ravamalt waadates on see küll üks
 ja seesama. Aga ka sellest ei tea
 teie midagi

Pr. Alving. Sul võib õigus olla, Os-
 wald. Lase mind sellest rõõnem
 kuulda.

Oswald. Jah. Iha arwan ainult, sin
 kuulitakse inimestele usk sisse.
 töö olla needmine ja patu palu
 ja elu olla viletsus, millest midagi
 warem, seda parem välja peab püüd-
 ma.

Pr. Alving. Jah, hachwerg! Ja selleks

teeme meie ta ise suure avarusega
Oswald. Kusugustest asjadest ei ta-
 ha inimesed saäl waljas midagi
 teada. Parnasid õpetusi ei usu
 saäl ünski hing enam. Saäl tuntakse
 hõiskawat rõõmu juba sellest, et
 ülepää elatakse tema, kus ei ole
 sa seda tähele pannud, et kõik mis
 ma maalinud, kõik aina elurõõ-
 must kõneleb? Inna ja alati elu
 rõõmust. Saäl on walgas, päikese
 paiste ja pühapäine õhk - ja
 rõõmust hülgawad ennelikud in-
 neste näod. Sellepärast on mul
 otse hirm sinu juurde koju jääda.
Pr. Alving Kille eest sul siis minu
 juures hirm on?

Oswald. Mul on hirm, et kõik mis
 minus loitab, sinu inetuks muutub.

Pr. Alving [waatab terawalt tema pääle]
 Sa arwad, see võiks sündida?

Oswald. Iha usun seda üsna kind-
 lasti. Ja kui ma sinu ka nõnda-

sama elaksin, nagu sääl wäljas, see ei oleks emeti seesama elu.

Pr. Alving [on põnewalt kuulanud tõu-
sela üles, suurte mõtlemist avaldawate
silmadega.] Müüd saan ma kõigest
aru.

Oswald. Millest sa saad aru?

Pr. Alving Müüd näen ma teda esimest
korra ja müüd wain ma rääkida

Oswald [ülestõustes]. Ma ei mäista
sind, ma.

Regine [ülestõustes] Pean ma ehk
ära minema?

Pr. Alving. Ei, jää siia. Müüd wain
ma rääkida. Müüd pead sa kõik
teada saama, mu peiss ja siis wõid
sa walida - Oswald! Regine!

Oswald Pst! Opetaja!

Skanders [estoa unest sisse]. So!

Skil oli üks südantülendaw palwe-
tund praegu all.

Oswald. Skil siin ka

Skanders. Engstrandile peame meie

tema meremeeste maja muretsena ja
Regine peab tema juurde minema
ja talle abiks olema.

Regine Ei ma tänan, õpetaja härra
Skanders [teda nüüd alles nähes] Kui-
das? Regine sin? Ja weini olaus
mões?

Regine [paneb olausi uttu ära]. Par-
don!

Oswald Regine tuleb minuga, õpetaja
ja härra.

Skanders. Fiegu? - Regine? -

Oswald Jah, minu naesena - kui
ta seda nõuab.

Skanders Aga halastaja -

Regine. Minul pole selle juures süü-
di.

Oswald. Eha jäab sua, kui mince
sua jaan

Regine [nagu vägise]. Sua?

Skanders. Pr. Alving, ma olen keeletu-
teie pärast -

Pr. Alving. Kumbagi ei sünni, sest

niid tohin ma avalikult kõnelda
Manders. Seda ei tee teie mitte Ei, ei,
 ei!

P. Alving. Ja muudugi. Minu tahan
 ja teen seda. Ja süügi ei pea auted
 kahju saama.

Oswald Emu, sinu hoitakse muudugi
 minu eest saladuses.

Regine [kuulab] Armuline proua,
 kuulake oneti, saäl - walgas kargu-
 wad unnesed [Lähel lilletuppa] ja
 waatab saält wälja]

Oswald [pahem pool akna juures]

Miss saäl siis on? Kust see tulemu-
 ma paistab?

Regine [kargatab] Wargupaigas põleb

P. Alving [akna juure karates] Põleb?

Manders Wargupaigas? Weimata? Minu
 tuleru ja otsused saält

Oswald. Kus mu kübar on? Ah, üks -
 üks - isa wargupaik - [joonsub ära
 unest ära]

P. Alving. Minu rätik, Regine, wargu -

pain on lausa leekides!

Skanders. Hirmus, proua Alving, -
see on tegitsew kättemaksomise ko-
hus selle eksituse kohta üle

P. Alving. Ja, ja meidugi! Tule,
Pegine. [Mõlemad cestow kaudu wälja]

Skanders [käsi kokku liides] Ja näin
kinnitamata! [Ära]

[Õesuil]

Kolmas waatus

[Seesama tuba]

[Kõik unsed on lahti. Põlew lamp
laua peal. Väljas on pime öö. Annull
pahempoolt tagasenust paistab nõrk
tulenkumma].

Pr. Alving [suur rätth ümber pää, sei-
sab lilletas ja waatab välja]

Regine [kellel samuti rätth ümber,
sisab tema seljataga]

Pr. Alving. Kõik maha põlenud, maa-
ni maha.

Regine. Keldrites põleb veel

Pr. Alving. Et Oswald üles ei tule? Peas-
ta ei ole ju ometi mudagi.

Regine. Pean ma ehk talle kübara
alla viima?

Pr. Alving. On ta siis ilma kübarata?

Regine [tletuppa näidates]. Jah,

kübar ripub sääl.

Pr. Alving. Siis lase ta rippuda. Ta peab ju varsti tulema. Ma waatan ise järele. [aria unsest ära]

Skanders [cest toost tülles] Kas proua Alving siin ei ole?

Regine. Proua läks praegu alla aida.

Skanders. See on kõige hümsam üü minu elus.

Regine. Jah, kas see ei ole kole õnnetus, õpetaja härra?

Skanders. Ah, ärge sellest kõnelege, ma ei tohi selle päale mõeldagi.

Regine. Aga kuidas võis see ainult juhtuda?

Skanders. Ärge seda minult küsige, neitsi Öngstrand! Kust peaksin mina seda teadma? Tahate teie ehk ka? — kas sest veel küll ei saa, et teie isa?

Regine. Mis temaga on?

Skanders. Tema tegi mind üsna pääst oigaseks.

Engstrand [cert loast sisse] Õpetaja härra - !

Skanders [ehinatades, ümberpöörates] Kas teie siia mulle ka järele jooksete ?

Engstrand. Ja - ah - tulise pihta - !
Sa kallid Jeesus, ei ! Aga see on väga paha lugu, õpetaja härra !

Skanders [kõndides]. Kahjuks ! Kahjuks !

Regine. Mis siis on - ?

Engstrand. Waata kõin see õnnetus tuli palvetunnist. [Tasa] Muid on tu mul pigi pääl kinni, mu laps. [Walgesti] Ja et mina süüdlane pean olema, kui õpetaja härra Skanders selles asjas süüdi on.

Skanders. Aga ma kinnitan teile, Engstrand -

Engstrand. Keegi teine ei puutunud minu nalde külge päale õpetaja härra -

Skanders. Ja seda ütlete teie. Aga mina ei mäleta tõesti mitte, et minul küünal käes oled olnud [seisatab]

Engstrand. Aga mina nägin ometi usna

134
selgesti, kuidas õpetaja härra näpuga
kuiinla tahti muuskas ja taht-
vtsa laastude senna viskas.

Skanders. Ja seda nägite teie?

Engstrand. Skandugi, üsna selgesti.

Skanders. See on mulle täitsa au-
saamata. See ei ole ometi muude
sugugi minu viis, näppudega
kuiinall muusata.

Engstrand. Ja - jah - ilus see ka su-
gugi ei olnud - ei olnud tõesti. Aga
kas see lugu siis tõesti pääd
määrab, õpetaja härra?

Skanders [jälle käies]. Ah, ärge mi-
nult küsige!

Engstrand [tema kõrvale käies] Ja
ärakinnitanud ei olnud õpetaja
härra ka mitte?

Skanders [ikka käies] Ei, ei, ei!
Te kuullete ju!

Engstrand [ikka tema kõrvale].

Skitte kinnitatud! Ja siis terve
kõrpatas põlema pista ja ise tasa

hilja minema putnata. Uu, uu, uu -
missugune õnnetus!

Klanders [etsesiselt higi kuivata-
des]. Jah, Engstrand, seda väike
nüll ütelda.

Engstrand. Ja et see õnnetus pääle
gi misugusele hüategvale asutu-
sele pidi juhtuma, millest nagu
üteldakse - linnale ja maal oma
tulu pidi olema. Ega ajalehed
nüüd küll õpetaja harraga maha
ja ei mõista.

Klanders. Selle pääle mõtlen ma praegu
gu usugi. See on peaaegu kõige halvem
külg asja juures. Need vaenulised
päalekaimused ja süüdistamused -
ah - see on hirmus selle pääle mõtel-
dagi!

Dr. Alving [tuleb aiast]. Seda ei saava
aundagi austutamise juurest ära

Klanders. Ah, sääl te olete, auustata-
tud proua!

Dr. Alving. Nüüd olete oma pidi

juttusest ometi kuhti saanud, õpetaja härra.

Skanders. Ah, ma oleksin rõõmuga-

Pr. Alving [tool tase] On küll kõige parem, et see võnda tuli, ja mitte teisiti. See asutus ei oleks kellegile õnnistuseks saanud.

Skanders Usute te seda.

Pr. Alving Kas teie seda ei usu?

Skanders. Aga see oli ometi imatu suur õnnetus.

Pr. Alving. Räägime sellest üsna lähedalt, nagu äri asjast kunagi. Kas te õpetaja härrat ootate, Engstrand?

Engstrand [esiosa unse kõrval].

Jah, seda ma teen.

Pr. Alving. Siis istuge siniks.

Engstrand. Täna on väga, ma väin misamuti ka seista.

Pr. Alving [Skandersile]. Teie sõidate nüüd küll lähema aurulaevaga ära?

Skanders. Jah, juba tunni aja pärast.

Pr. Alving Siis olete küll nõnda lahke ja võtate kõik need paberid jälle kaasa? Minu ei taha sellest asjast mitte sõna enam kuulda. Mul on nüüd teistsugused asjad peas.

Skanders. Proua Alving -

Pr. Alving. Ma saadan teile volikirja järele, et te täitsa oma hääransamise järele talitada võinsite.

Skanders. Seda tahan ma siidamast häameelega teha. Esialgsed armutuse tingimised tulevad ja nüüd küll rahvus täitsa ümber muuta.

Pr. Alving. Muidugi mõista.

Skanders. Ja siis annan ma, ma korraldan asja esotsa nõnda, et Solviku majamõis kihelkonna häärks langeb. Põllul ja maal on igaüks oma väärtus. Ühel või teisel viisil võib need igaüks kasutada ja kokkassas seisva puhtu raha

intressid võiks ehk mõne muu
asutuse toetusena määrata, mil-
lest linnale otseselt kasu on.
Pr. Alving. Just nõnda, kuidas
te soovite. Mulle on see niid
täitsa üksikas.

Engstrand. Ärge minu meremeeste
kodu ära unustage, õpetaja härra
Skanders ihuõige - üsna õige - ja
õige seda peab enne halvlega läbi
kaaluma.

Engstrand. Mis kurat sääl veel
kaaluda! - Oh Jeesus, Jeesus!

Skanders [ohates] ja kahjuks ei
tea ma ka mitte, kui kuu mi-
nul üleüldse võimalik on neid
asju talitada. Kas avalik arva-
mine mind mitte tagasiaste-
musle ei sunni. See võib ripub
lõpuotsuse küljes tulekahju vuri-
mise asjus.

Pr. Alving. Mis ^{te} ütlete?

Skanders. Ja selle kohta ei või ette

midagi kindlat teada

Engstrand [ligemale] Ja murduge,
est sin seisab Jakob Engstrand
ja mina -

Anders. Ja, ja, aga -

Engstrand [tasem]. Ja Jakob Engstrand
ei ole see mees, kes hädatunnil oma auu-
sat häätegiat pigisse jatab, nagu üteli-
dakse.

Anders. Aga minu annas Engstrand,
kuidas - ?

Engstrand. Jakob Engstrandi võib nõn-
da ütelda ühe peastja inglisa võrel-
da, õpetaja härra!

Anders. Ei ei, seda ei või oma tõesti
mitte vastu võtta.

Engstrand. O, seda peate teie nüüd
juba. Ma tunnen üht meest, kes ju-
ba kord teiste süü oma poiale
võttis - ja!

Anders. Jakob! [Surub tema kätt]
Teie olete üks haruldane inimene.
Noh, teie peate aga ka oma mere -

meeste kodu saama, selle päle
võite kindel olla.

Engstrand [ei suuda liigutuse pärast
tanada]

Manders [paneb oma reisitasku kaela]

ja nüüd ära. Keie sõidame seltsis

Engstrand [sõgitava ukse vahelt
läs Peginele]. Tüdruk, tule kaasa,

sul peab elu olema nagu vana
jumalal Prantsuse maal.

Pegine [pääd tagasi visates]. Merci!

[Läheb tletuppa, toob Mandersi reisi-
riided ära]

Manders. Ehage hästi, proua Alving.

Annaks jumal, et seaduse ja korra
waim õige pea sinu majasse asuks

Dr. Alving. Ehage hästi, Manders!

[Läheb tletuppa, sest ta näeb Os-
waldi uia uksest sisse astuma.]

Engstrand [aitab Peginega Mandersil
pääliksuube selga ajada] Ehage hästi,

mu laps ja kui sul midagi peaks
juhtuma, siis tead sa, kus Jakob

Engstrand leida on [Tasa] Väike
 Sadama uulits - hm! [Dr. Alvingi
 ja Oswaldi poole]. Ja see meremees-
 te kodu, see peab nimeks saama
 „Kammerhärria Alvingi varjupaik“
 ja kui ma seda maja oma pää-
 järel juhata da tohin, siis võin ma
 küll töötada, et see õndsale kam-
 merhärriale mitte häbi ei tee.
 Skanders [unse juures]. Hm - hm!
 Tulge aga armas Engstrand. - Elage
 hästi, elage hästi! [Engstrandiga
 eestoa kaudu ära.]

Oswald [lana äärde minnes]. Mis
 majast ta süäl kõneles?

Dr. Alving. Uhest varjupaiga taoli-
 sest meremeeste kodust, mis ta õpe-
 taja Skandersiga koos tahab asutada.
 Oswald. See põleb ka maha, nagu
 see sin.

Dr. Alving. Kuidas sa selle pääle tuled?
 Oswald. Kõik põleb maha, midagi
 ei jää järel, mis isa meelde tuletab.

Ma mina põlen ju ära.

Regine [vaatab hirmatult tema poole]

Pr. Alving. Oswald, mu väene poiss, sa ei oleks nõnda kauaks tulekahju juurde pidanud jääma.

Oswald. Jah, sul võib õigus olla.

Pr. Alving. Sa oled ju päris märg, Oswald, lase ma kuivatan sul näo ära. [Kuivatab tasku rätikuga]

Oswald [osavõimatult enese ette vahtides]. Täna, ema.

Pr. Alving. Kas sa ei ole väsinud, Oswald, kas sa ei taha magama minna.

Oswald [hirmumult]. Ei, ei, mitte magada. Ma ei maga ilmasgi. Ma teen ainult nii, nagu magaksen ma. - [Raskemeelselt] See tuleb isegi vara küllalt!

Pr. Alving [teda kaastundlikult vaadates]. Ja, sa oled tõesti haige, minu südamepoiss.

Regine [põnevusega]. Härra Alving on haige

Oswald [kärsitult]. Pange kõik unsed kinni! - See surmab hirmu-
Pr. Alving. Regine, pane unsed kinni.

Regine [pane unsed kinni ja jääb istuma unse juurde seisma]

Pr. Alving [paneb oma rätiku ääre]

Regine [misama]

Pr. Alving [paneb tooli Oswaldi kõrvalle ja istub sinna]. Ei, nüüd istuma sinu juurde -

Oswald. Jah, tee seda. Regine peab ka siia jääma. Regine peab ikka minu lähedal olema. Sa teed mulle tarbeksoral üht hääd, Regine - eks ole?

Regine. Ma ei mõista -

Pr. Alving. Üht hääd?

Oswald. Jah, tarbeksoral.

Pr. Alving. Aga su ema on ju siin,
Oswald, kes sulle kõik teeb, mis ta-

kaad.

Oswald. Sina? [Kaerataudes]. Ei ema, seda ei tee sa mitte [Kaeratab' ras-kemeelselt] Sina - hahaha! [Tõsiselt ema otsa waadates] Kõige tahem oleksid sa ju küll selleks. [Akitselt].
Regine, miks sa mulle sina ei ütlet? Miks sa mind Oswaldiks ei nimeta?

Regine [tasa]. Ma ei usu, et armuline proua seda salliks.

Dr Alving. Ainult üks silmapilk veel ja siis võid seda teha. Istu ka, sina siia meie juurde.

Regine [astub tasa teinepoole lauda, istub sinna].

Dr Alving. Ja nüüd mu väene punatud poeg, tahan ma selle raske koorma sul hinge päält võtta -

Oswald. Sina, ema?

Dr Alving - kõik mis sa südametunnistuse süüdistuseks ja kahtsemiseks ja enese päale kaeba -

miseks nimetad -

Oswald. Ja sa arvad, et sa seda suudad.

Dr. Alving. Jah, müüd suudan ma seda Oswald. Enne kui sa elurõõmusest kõnelesid; saäl riik - kus mulle korraga minu terve elu teise valgusesse

Oswald [pääd raputades]. Sellest ei saa ma sõnagi aru

Dr. Alving. Sa oleksid oma isa tund - ma pidanud, kui ta alles noor ohvitser oli. Tema oli elurõõmus, se - da võid sa uskuda.

Oswald. Ja seda ma tean

Dr. Alving. Nagu kevadene päike mõjus juba tema väljanägemine. ~~mi - su päale~~ Ja siis - misugune taltsu - tamata jõud ja elurõõm oli temas.

Oswald. Ja siis - ?

Dr. Alving. Ja siis pidi misugune elu - roomu laps - sest ta oli sel ajal na - gu laps, ta pidi oma päevi sin

möödarsaatma, sinu väikeses linnakeses, mis temale rõõmusid vaid ainult lõbusid võis pakkuda. Ta pidi sinu elama, kus ta mingit eluotstarbet ei leidnud; tal oli sinu ainult amet. Kus oli sinu ülesanne, millele ta ennast terve hingega oleks pühendada võinud? Tal oli ainult toimetusi. Ka mitte ainustgi sõpra, kestemaga ühes oleks suutnud tunda, mis elurõõm on - ainult päevavargad ja joogiwennad -!

Oswald. Õnne!

Dr. Alving. Kii tuli, mis tulema pidi

Oswald. Kii pidi tulema?

Dr. Alving. Sa ise ütlesid enne, mis sinust saaks, kui sa koju jääksid.

Oswald. Tahad sa sellega ütelda, et papa - ?

Dr. Alving. Sinu waesel isal puudus iga wäljapeasemise tee selle ülevõalwale elurõõmule, mis tema sees oli.

Ka mina ei toonud pühapäevailma
temale majasse

Oswald. Ka sina mitte?

Pr. Alving. Mulle oli ikka ainult no-
hustest ja sellesarnasest räägitud,
ja ma uskusin seda kausa ja
kindlasti. Kõik keerles ainult nohus-
te ümber ja -- ma kardan Oswaldi,
et ma sinu vaesele isale kodu väl-
jakannatamataks tein.

Oswald. Miks ei ole sa mulle selle üle
ilmasgi kirjutanud?

Pr. Alving. Kuni tänase päevani ei
ole ma seda ial niisuguses valguses
näinud, et seda sinu ees, tema
poja ees, oleks puudutada võinud.

Oswald. Ja kuidas nägid sa siis
seda?

Pr. Alving [peikkamusi]. Ma nägin
ainult ühte, et sinu isa murtud
mees oli, enne kui sina sündisid.

Oswald [tumedalt]. Ah! [Fõuseb üles
ja lähleb akna alla.]

Dr. Alving. Ja siis piinas mind päevast päeva ikka ainult see mõte, et Regine võeti nõnda sama selle maja laps oli - nagu minu oma laps.

Oswald [ruttu ümber pöördes] Regine?
Regine [üleskarates, surutud häälega] Ahna) - ?

Dr. Alving. Jah, nüüd teate seda mõlemad.

Oswald. Regine!

Regine [enesette]. Emma oli siis üks naisugune -

Dr. Alving. Sinu emal oli palju häid külgesid, Regine.

Regine. Jah, aga ta oli süügi üks naisugune - Ma arvasin seda juba mõnikord, aga - ja, armuline proua lubavad küll et ma seda - maad ära lähen?

Dr. Alving. On sul tõi taga, Regine?

Regine. Ja muidugi.

Dr. Alving. Sul on muidugi vabadus,

aga -

Oswald [Regine juurde astudes] Ära?

Nüüd? Sinu koht on ometi sin

Regine. Merci, härra Alving - ja -
nüüd tahan ma küll Oswaldit ütelda,
kui ka mitte sel wusel, nagu mina
seda ette kujutasin.

Dr. Alving Regine, ma ei olnud sinu
wastu mitte awalik -

Regine. Jah, see oli häbi ja ülakohtus.
Oleks ma teadnud, et Oswald haigla-
ne on, siis - ja et nüüd mere wahel
ometi kesiselt nullistagi jutte ei wõi
olla - - Si, mul pole täiesti lusti sin
maal ümber joosta ja ennast ära
waevata haige tallitamisega.

Oswald. Ka siis mitte, kui sul okegi
nõnda lähedal seisab?

Regine. Si täiesti, ka siis mitte. Kui
sugune waene tüdruk nagu mina
olen, peab oma noorust tarvitama,
sest muide oled murra wusatud enne
kui aega saad tähele panna. Ja mi -

153
mul on eneses ka eluvõõmu, armuline
proua!

Dr. Alving Ja, kahjuks; aga ära en-
nast ainult ära viska, Regine.

Regine Aga, kui see nii lähel, siis peab
see küll nii olema. On Oswald oma
isa järel, siis pean mina küll oma
ema järel olema - Tohin ma küsi-
da, armuline proua, kas häva õpe-
taja Hlanders sellest minu keest teab?

Dr. Alving Opetaja Hlanders teab kõik.

Regine [oma rätli kohendades]. Ja, siis
pean ma kutsuma, et võimalikult
võitu laevaga minema saan. Opetaja
häviaga saab alati nii kenasti toi-
me. Ja siis annan ma ka, et minul
natukesel raha peale niisama palju
õigust on, kui temal - sel rüpasel
histeril.

Dr. Alving. Seda ei saa sul keegi kee-
lama, Regine -

Regine [hundlalt tema otsa vaadates]
Armuline proua õleksivad mind ka

küll võinud kasvata da, kui peeni-
 kese rahva last; see oleks minule roha-
 sem olnud. [Pääd tagasi visates]. Ah,
 peru on mulle ka üks puhas! [Tigeda
pilguga šampangeeri pudelite poole]
 Küll mulle ka veel oord aeg tuleb kus
 ma peenikeste inimestega šampaan-
 jerit võin juua.

Pr. Alving. Ja kui sul kodu vaja lä-
 heb, Regine, siis tule minu juurde.

Regine. Ei, armuline proua, tänan.
 Opetaja härra Skanders, küll see juba
 minu eest hoolitseb. Ja kui näin
 wiltu peaks minema, siis tean ma ju
 maja, kus minu koht on.

Pr. Alving. Ja see oleks?

Regine. Kammerhärra Alvingi war-
 jupain.

Pr. Alving. Regine - - Niid maen
 ma - sa lähed hukka!

Regine. Ah mis! Jumalaga! [Ter-
 wital ja lähel eestwa kaudu ära]

Oswald [seisab akna juures, waatab

wälja] On ta ära?

Pr. Alving Jah.

Oswald [enuse ette, jümisedes]. Pümal
lugu!

Pr. Alving [astub tema juurde, paneb
käed tema õladele]. Oswald, mu ar-
mas poiss, see on sind küll väga põru-
tamid?

Oswald [ema poole pöörates]. Asi
isaga, mõtled sa?

Pr. Alving Jah, minu õnnitumaisa-
ga. Iha kardab, et see liiga süga-
wasti sinu päale mõjus.

Oswald. Mis sul meelde tuleb?!?

See tuli mulle küll ju väga ootama-
ta; aga põhjalikult waadates võib
see mulle ometi usna uskvein
olla.

Pr. Alving [kasi ära kõmmates].

See on sulle uskvein, et su isa on
pirita õnnetu oli!

Oswald [Isenesest mõista tunnen

ma temaga kaastundmust, nagu
igateisega, aga -

Pr. Alving. Muud midagi? Oma ene-
se isa vastu?

Oswald [kärsitult]. Ah, isa, isa! Ma
ei tundnudgi ju isa. Ainult see üks
asi on mul temast meelde jäänud, et
mul kord tema süü läbi süda põo-
ritama hakkas.

Pr. Alving. See on kohutav mõte!
Kas ei peaks laps mitte igal juhul -
misel armastust oma isa vastu tund-
ma?

Oswald. Kuid lapsel isa millegi eest tä-
nada ei ole? Kuid ta teda ei tunnudgi?
Pead sa siis tõesti ikka veel sellest wa-
nast ebausust kinni, sina, kes sa muu-
du nii selgitud waadetege' oled?

Pr. Alving. Ja see peaks ainult ebauusk
olema -

Oswald. Ja sellest pead sa ometi
aru saama, ema. See on ometi üks
neist waadetest, nagu igalpool ilmas

liikumask on, ja -

Pr. Alving [porutakult] Sündid!

Oswald [läbi tua munnas] Ja sa võid
küll küll tõttideks nimetada

Pr. Alving [ingliselt] Oswald... sus
ei armasta sa ka mind mitte!

Oswald Sind tunnen ma omelti vä-
hemalt -

Pr. Alving Jah, tunned mind - aga
see on ka kõik -

Oswald. Ja siis tean ma ka, et sa
mind armastad, juba selle eest pean
ma sulle ju tänuks olema. Ja
nüüd, kus ma haige olen, nüüd
oled sa mulle ju ka nii tänuks

Pr. Alving. Jah, eks ole, Oswald. Oh -
ma võiksin peaaegu seda haigust
õnnistada, et ta sind koju tagasi
tõi, - sest ma näen küll, sa ei ole
minu oma, ma pean sind alles
enesile vaatama.

Oswald [kannataamatalt] Ja ja ja,
need on kõik miisugused kõnekäa -

nud. Sa ei tohi mitte unustada, ema, et ma haige inimene olen, ma ei või mitte nii palju teistega tegemist teha - mul on enesega tegemist küllalt.

Pr. Alving [tasa]. Ma tahan kannatlik ja vähega rahul olla.

Oswald. Ja ka rõõmus, ema.

Pr. Alving. Jah mu armas poiss sul on õigus [Fema juurde astudes]. Olen ma sind nüüd südame tunnistuse punadest ja enese tleheidetest vabastanud?

Oswald. Jah ema, seda oled sa - aga kes vabastab mind nüüd hirmust - ?

Pr. Alving. Hirmust?

Oswald [rõõndides]. Regine oleks seda häa sõna cest teinud.

Pr. Alving. Ma ei mõista sind. Mis sügusest hirmust sa raagid - ja mis on Reginega?

Oswald. On vist küll juba väga hulja, ema?

Pr Alving Skommix on varsti käes
[Lilletup, sa raadates]. Kägedele ta-
gast tõuseb juba koit. Ja ilm lä-
heb selgeks, Oswald, varsti võid sa
päinest raha

Oswald See rõõmustab mind. Ah, on
ometi nii palju, mis mind rõõmustaks
ja mille pärast ma elada tahaks -

Pr Alving. Seda arvan ma ka.

Oswald. Ja kui ma ka töötada ei
või, süügi -

Pr Alving. Oh, küll sa ka varsti jälle
tööd võid teha, mu armas peiss
Nüüd ei ole sul ju enam tarvis en-
nast nende rusivate ja pünarivate
mõtetelega koormata

Oswald. Jah, see oli häa, et sa
need ettekujutused mul hinge päält
ära võtsid. Ja kui ma ka sellest
ühest veel jagan saan - [istub sohva
peale]

Pr Alving. Jah, teeme seda [Lüü-
kab teoli sohva kõrvale ja istub

sinna]

Oswald. Ja siis tõuseb päikene ja siis tead sa seda. Ja siis ei ole mul enam seda hirmu.

Pr. Alving. Mis ma tean?

Oswald [ei pane ema küsimist tähele] Emma, kas sa ei ütelnud ennust, ilmas midagi ei ole, mida sa mitte valmis ei oleks minu eest tegema, kui ma sind paluksin?

Pr. Alving. Ja, seda ma ütlesin.

Oswald. Ja sa jääd selle juurde?

Pr. Alving. Selle peale võid sa kindel olla, minu armas, ainus peassõber ei ela ju millegi muule, kui ainult sinule.

Oswald. Ja, ja. Siis pead sa seda kuulda saama. Sina ema, sul on tugev ja südi hing. Sa pead usna rahulikult istuma jääma, kui sa seda kuuled.

Pr. Alving. Mis hirmus asi see siis —

Oswald. Sa ei tohi mitte karjatada,

kuuled sa? Kas lubad mulle seda. Meie tahame istuda ja isna rahul-
hult selle üle rääkida. Kas sa lu-
bad seda, ema?

Dr. Alving. Ja, ja, ma luban, aga
müüd raagi juba!

Oswald. Ja, siis pead sa teada saa-
ma, et see väsimus ja töövõimetus -
et see kõik mitte minu päris hai-
gus ei ole.

Dr. Alving. Aga mis on sus sinu
päris haigus?

Oswald. Minu haigus mille ma
parandasin sain, see - (tähendab otsa-
esse päale, ja lisab siis õige tase
juurde] see asub sinu.

Dr. Alving [pea hääletult]. Oswald! -
Ei - ei!

Oswald. Mitte karta. Ma ei wõi
seda ara kannatada. Jah, ema sinu
sees on ta ja varitseb. Ja ta wõib
igal tunnil, igal silmapilgul näh-
tawale tulla.

Pr. Alving. Oh, kui hirmus - !

Oswald. Jasa emma, rahu! - Nõnda on minuga lugu.

Pr. Alving [üleskarates]. See ei ole tõsi, Oswald! See on võimata! See ei väi olla!

Oswald. Parisis käis mul juba kord niusugune haiguse hoog. Ja läks uttu üle. Aga kui ma küülsin kuidas minuga lugu oli olnud, siis tuli mulle hirm pääle, nu pöörane, metsik hirm - ja siis reisisin ma koju siin juurde nii uttu kui võisin.

Pr. Alving. See on siis see hirm - !

Oswald. Ja, sest see on nii kirjeldamata jätk, tead sa. Olexs see ainult haurine, surmaw haigus - ! Surma eest ei ole mul hirmu, olguigi, et ma häärmelega veel õige kaua elada tahaksin.

Pr. Alving. Ja, ja, Oswald, seda pead sa ka.

Oswald. Aga see on nii hirmus jätk.

see mõte - ma pean nõnda ütelda
jälle hälli lapseni saama, keda söö-
detakse ja nii edasi - Ah, see on kir-
jeldamata!

Pr. Alving. Lapsel on ema, kes teda
talitab

Oswald [kargab üles]. Ei - mitte talgi!
Just seda ei taha ma mitte. Ma
ei suuda seda mõtet aravanda,
et ma ehk aastate kaupa niisugisi
mees pean lamama ja selle juures
vanaks ja halliks lähen - ja vii-
maks võiksid sina veel enne mind
surra! [istub pr. Alvingi toolile]

Best arst ütles mulle, et see mitte
igaxord surmaga ei lõpe - Ta
nimetas seda paaaju pehmenemiseks,
või nii umbes [Wäsinult naeratades]

Ma leian, see sõna kõlab nii ilus.
Ma pean selle juures ikka esuüete
pääle kirsipunasest sammelist
mõllema, millegi pääle - mida
mööda nii pehme silitada on

Pr. Alving [kargatades]. Oswald!

Oswald [kargab jälle üles ja kõnnib]

Ja nüüd võtsid sa Pégine minult.
Kui tema mul vähemasti oleks ol-
nud, tema ei keelaks mulle oma
arvatajat näht mitte.

Pr. Alving. Mis sa sellega mõtled,
minu südamepüss? Kas võib sin
ilmas midagi olla, kus juures mina
sulle appi ei tuleks?

Oswald. Kui ma seekord Pariisis toi-
kusin, ütles arst, et kui hoog teist
korda tuleb - ja ta tuleb teist korda -
süü ühtgi loobust ei ole.

Pr. Alving. Ja ta oli südameta kül-
lalt, et sulle -

Oswald. Ma ise nõudsin seda te-
malt. Ma ütlesin, et mul tähtsaid
asju ära õiendada on. [Lusteliselt
näeratades] Ja see oli ju ka õige.

[Hõljab ainna taskust väikese märkime-

se]. Pr. Alving. Mis see on?

Pr. Alving. Mis see on?

Oswald Skryphium.

Pr. Alving [hirmusult tema otsa vaa-
dates] Oswald - mu pois - ?

Oswald. Ma olen omale aegamööda
12 kapslit kogunud

Pr. Alving [püüab karbikert]. An-
na see karbikene sua, Oswald.

Oswald. Ei ema, veel mitte [Paneb
karbi tasku]

Pr. Alving. Ma ei suuda seda üle
elada.

Oswald. Seda pead sa küll. Olen
nüüd Regine sun, sus ütlesin ma
temale, kuidas minuga lugu en-
ja olesin temalt seda vaimast
hääd palunud - ta oles mind
aidanud, ma tean seda kindlasti

Pr. Alving Salgu

Oswald. Kui see hirmus silma-
pilx oles tulnud ta mind maas
lamamas oles näinud, nagu usna
väinest hälli last - kadunud -
leotus ta - ilma pääsemiseta -

Pr. Alving. Mitte millegi cest terwes
 Imas poleks Regine seda teinud
Oswald. Regine poleks seda teinud
 Femal oli nu ime kerge süda. Ja
 tal poleks warsti hirmu täis olnud,
 minusugust põetada.

Pr. Alving. Sus jumalale tänu, et
 Regine juba ära on!

Oswald. Ja, nüüd pead sina, ema,
 mulle seda hääd tegema.

Pr. Alving [karjatas]. Ilina?

Oswald. Kes poleks mulle lähemikui
 sina?

Pr. Alving. Ilina - sinu ema?

Oswald. Just sellepärast.

Pr. Alving. Ilina? Kes ma sulle elu
 olen andnud?

Oswald. Iha ei ole sinult seda elu
 palunud. Ja mis elu see on, mis
 sa mulle oled andnud? Iha ei
 taha teda enam - sa pead ta
 tagasi võtma.

Pr. Alving. Appi! Appi! [ruttas ette-]

tuppa]

Oswald [järel ütates]. Ära mine ära! Kuhu sa tahad minna?

Pr Alving [estvas]. Sulle arsti kutsuma, Oswald. Lase mind wälja

Oswald [ka estvas]. Sa ei tohi ära minna; ja sisse ei saa keegi

[Ukse lukku panemist on kuulda]

Pr Alving [tuppa tagasi astudes]

Oswald! - Oswald! - Hinnu laps

Oswald [tema järel tülles]. Sa tahad mind kui ema armastada ja võid päält waadata, kuidas ma püüta hirmus kannatan?!

Pr Alving [wäikse waheaja järel, läiesti enese üle waltsedes]. Sun

mu käsi sulle pääle.

Oswald. Sa tahad - ?

Pr Alving. Kui tarvis on, jah. Aga seda ei tule tarvis. Ei, ei, ial ja ilmas!

Oswald. Loodame seda ja elame üheskoos, kuni mõine ka tänan

sind, ema. [Stub selle tooli päale,
 mis pr. Alving sohva kõrvale, lükkas
 Päeva valgus hakkab paistma, laud
 põleb alles lamp.]

Pr. Alving [lahineb tasakesi]. Tun-
 ned sa enese müüd rahulisema?

Oswald. Jah.

Pr. Alving [tema üle kummardades]
 See oli ainult kole ettekujutus sinust,
 Oswald - Kärk ainult ettekujutus!
 Sa ei suitnud neid äritusi ära
 xanda. Aga müüd pead sa puhka-
 ma, kodu, ema ema juures, mu sü-
 dame poiss. Iles sa iganes soovid,
 pead sa saama, nagu siis, kui sa
 alles väinene laps olid. Käed sa,
 müüd on see hoog mööda. Käed sa,
 kui kergesti see Kärk, ah ma lead-
 sin seda ju ette. Ja näed sa Os-
 wald, missugune ilus ilm täna tu-
 leb? Päev päikese paiste. Müüd
 alles saad sa oma kodumaad
 äieti näha [On kardinad kõrvale

lõkanud. Lähel laua juurde ja
kustutab lammi ära. Päikene tõu-
seb jäa lügestikud ja mägestikud
hulganvad hommiku päikese val-
guses.]

Oswald [istub lukumata leentoo-
lis silg tahapoole; järsku ütleb
ta]. Enna, anna mulle päike.

Pr Alving [laua juures; kohkub
vaatab tema peale]. Missas ütled?

Oswald [õrdab tumedalt, mirilt].

Päike - päike -

Pr Alving [tornab tema juurde]. Missis
sul on, Oswald?

Oswald [langeb kokku, musklid
jäavad lõtvaks; nägu muutub
tuimaks, silmad vahivad lollu-
kalt enese ette].

Pr Alving [hirmu pärast värisedes].

Missis see on? [Kuijades]. Oswald, mis

sul on? [Viskab ennast Oswaldi

kõrva põlvile ja raputab teda].

Oswald! Oswald! Vaata mulle

otsa! Kas sa mind ei tunne?

Oswald [hüüetult, nagu enne]

Päike - päike

Pi Alving [kargalt üles, kisub ahastades kahe käega om juukseid ja karjub]. Seda ei kannata ma

ära. [Nagu tarretult sosistades]. Se-

da ei kannata ma ära. Siatgi!

[järsku]. Kus nad tal on? [Katsub

kiirelt Oswaldi rinna päält otsi-

des]. Siin! [tagane mõne samm

tagasi ja kiirudab]. Ei, ei, ei! - -

ja - - Ei, ei - -

[Seisab mõne samm Oswaldist eemal, hoiab mõlema käega oma juuksetest kinni ja vahib hirmus ahastuses tema päale]

Oswald [istub liikumata, nagu ennegi ja ütleb]. Päike - - päike

[Osuie]

Lõpp

